

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Ivan Fencel

**Udržování mezinárodního míru a bezpečnosti na
africkém kontinentu oblastními dohodami a
orgány**

(se zaměřením na mírové operace)

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Martin Faix, Ph.D.

Katedra: Mezinárodní právo veřejné

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 31. 8. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 124 142 znaků včetně mezer.

V Praze dne

.....
Ivan Fencel

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval svému vedoucímu práce, panu JUDr. Martinu Faixovi, Ph.D. za pomoc, cenné rady a odborné vedení při vypracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	1
1 Právní ukotvení oblastních dohod a orgánů a prameny mezinárodního práva v této oblasti	5
2 Mechanismy a orgány Africké unie	8
2.1 Historický vývoj Africké unie.....	8
2.2 Zakládající akt AU	9
2.3 Mírová a bezpečnostní rada Africké unie	11
2.3.1 Vývoj, struktura a fungování PSC	12
2.3.2 Podpůrné orgány PSC.....	13
2.4 Mírová a bezpečnostní architektura Africké unie	14
2.4.1 Panel moudrých	14
2.4.2 Kontinentální systém včasného varování (CEWS)	15
2.4.3 Africké pohotovostní jednotky	16
3 Mechanismy a orgány ECOWAS	17
3.1 Historický vývoj ECOWAS	17
3.2 Smlouva ECOWAS	17
3.3 Protokol o neútočení	17
3.4 Protokol o vzájemné pomoci v záležitostech obrany	18
3.5 Deklarace ECOWAS k politickým principům	18
3.6 Revidovaná smlouva ECOWAS	19
3.7 Protokol týkající se mechanismů pro prevenci, řízení a řešení konfliktů, mírových misí a bezpečnosti ...	20
3.8 Podpůrný protokol k demokracii a dobré vládě	21
3.9 Právní rámec ECOWAS pro prevenci konfliktů	22
4 Problematické aspekty v souvislosti s oblastními dohodami a orgány v Africe.....	24
4.1 Humanitární intervence a koncept R2P v kontextu afrického regionu.....	24
4.1.1 Humanitární intervence	24
4.1.2 Odpovědnost za ochranu	27
4.2 Soulad oblastních dohod a orgánů s Chartou OSN	31
4.2.1 Primární odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti v Africe.....	31
4.2.2 Otázka unilaterální intervence	32
5 Příklady intervencí ze strany AU a ECOWAS	41
5.1 Libérie (ECOWAS).....	41
5.2 Sierra Leone (ECOWAS).....	44
5.3 Dárfúr (spojená mise AU a OSN).....	47
Závěr	51
Seznam zkratk	53
Seznam použitých pramenů a literatury	54

Abstrakt	61
Klíčová slova:	61
Abstract	62
Key words:	62

Úvod

Posledních několik dekad 20. století se neslo v duchu tragického odkazu koloniálního období v Africe a studené války. Řada konfliktů napříč celým regionem znamenala utrpení pro miliony lidí a mezinárodní společenství zaznamenalo řadu bezprecedentních humanitárních krizí v moderních dějinách. Nedostatečná a neefektivní reakce mezinárodního společenství na tyto hrozby, konflikty, uprchlické krize a masové porušování lidských práv v regionu opětovně dostala do popředí kontroverzní otázku konceptu humanitární intervence.

Jako reakce na výše uvedené hrozby byla přijata opatření, včetně řady vyšetřovacích komisí v konfliktních regionech¹ a diskuzních panelů na vysoké úrovni v rámci mezinárodních struktur s cílem odhalit slabiny mezinárodního systému. Zásadním problémem se ukázala skutečnost, že mezinárodní normativní systém není schopen reagovat na konflikty, zločiny genocidy, zločiny proti lidskosti a etnické čistky, pokud jsou tyto zločiny páchané na úrovni vnitrostátního konfliktu. V této souvislosti byly konfrontovány principy státní suverenity a zákaz použití síly a hrozby silou proti principu respektování lidských práv. Střet principu státní suverenity a ochrany lidských práv je jedním z klíčových otázek při zkoumání konceptu humanitární intervence.

Vzhledem k neefektivitě Organizace spojených národů (OSN) při prevenci a potlačování konfliktů v Africe, mezi něž lze zařadit konflikt ve Rwandě, Sierra Leone, Pobřeží Slonoviny, Libérii, Guinee Bissau, Středoafričké republice, Demokratické republice Kongo, Burundi, Ugandě, Súdánů a dalších, začaly regionální a sub-regionální africké organizace samy na hrozby konfliktů reagovat, ačkoliv se taktéž potýkaly s překážkou principu státní suverenity a zákazu použití síly či hrozby silou. Regionální organizace za tímto účelem přijaly řadu mezinárodních dokumentů, především smluv konstitujících tyto organizace a na ně navazující bezpečnostní protokoly a další dokumenty. Na základě těchto dokumentů došlo k uskutečnění řady mírových operací v rámci celého afrického regionu. Akce regionálních a sub-regionálních organizací v tomto směru vyvolávají řadu otázek, především pak otázku souladu s ustáleným mezinárodním právem vycházejícím z Charty OSN.

Cílem práce je identifikovat klíčové dokumenty, mechanismy a orgány afrických regionálních a sub-regionálních dohod, jmenovitě Africké unie (*African Union, AU*) a Hospodářského společenství západoafrických států (*Economic Community of Western African States, ECOWAS*) a posoudit vztah mezi těmito oblastními dohodami a Radou bezpečnosti

---

¹ Například Nezávislá vyšetřovací komise k činnosti OSN v průběhu genocidy ve Rwandě (*Independent Inquiry into the Actions of the United Nations during the 1994 Genocide in Rwanda*)

Organizace spojených národů, a to z pohledu udržování míru a bezpečnosti. V souladu s Chartou OSN má zásadní roli v udržování mezinárodního míru a bezpečnosti Rada bezpečnosti OSN.² Ačkoliv je Rada bezpečnosti OSN v souladu s Chartou OSN oprávněna použít k zajištění mezinárodního míru a bezpečnosti oblastních dohod a orgánů, tyto dohody a orgány musejí své akce podnikat pouze s autorizací Rady bezpečnosti.³ Skutečnost, že tento požadavek není obsažen v souvislosti s článkem 4 písm. h) Zakládajícího aktu AU ponechává prostor pro právní úvahy, zda je Africká unie oprávněna bez souhlasu Rady bezpečnosti podnikat akce vedoucí k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti.

Nejistá je taktéž právní situace týkající se hospodářských společenství v Africe. V Protokolu týkajícího se mechanismů pro prevenci, řízení a řešení konfliktů, mírové operace a bezpečnost (dále jen „ECOWAS Protokol“)⁴ společenství ECOWAS není uveden požadavek pro to, aby si ECOWAS vyžádal souhlas Rady bezpečnosti OSN s intervencí v některém z členských států. Jedinou explicitně stanovenou podmínkou je informování OSN o připravovaných akcích vedoucích k zajištění míru a bezpečnosti.⁵

Pokud by bylo možné učinit závěr, že regionální a sub-regionální organizace mohou podnikat kroky k zajištění a udržení míru a bezpečnosti na území svých členských států, a to bez souhlasu Rady bezpečnosti OSN, mohly by se oblastní dohody stát alternativou k tradičnímu pojetí misí na udržení a prosazení míru, realizovaných podle článku VI a VII, resp. článku VI a 1/2 Charty OSN Radou bezpečnosti, jejichž efektivita se doposud ve většině případů neprokázala. Současné mezinárodní právo, které dopadá na koncept humanitární intervence, je nedostatečné z pohledu jeho efektivity, zejména proto, že nepomáhá efektivně plnit ochranu základních hodnot – míru, bezpečnosti a lidských práv. Z tohoto důvodu je nutné připustit debatu o jeho rekonstrukci.⁶

Součástí práce je taktéž posouzení implementace a aplikace humanitární intervence a konceptu odpovědnosti za ochranu (R2P) v kontextu afrického regionu. Cílem práce v této oblasti je posouzení toho, do jaké míry se podařilo dosáhnout naplnění smyslu těchto přístupů v Africe.

---

² Charta Organizace spojených národů, přijatá 26. června 1945, účinná od 24. listopadu 1945, United Nations Treaty Series, roč. 1, s. XVI, článek 24 odst. 1

³ Charta OSN, *supra note 2*, článek 53

⁴ Protokol týkající se mechanismů pro prevenci, řízení a řešení konfliktů, peace-keeping a bezpečnost, účinný od 10. prosince 1999, ECOWAS Doc A/P10/12/99

⁵ ECOWAS Protokol, *supra note 4*, čl. 52 odst. 3

⁶ IYI, Mark-John. *Humanitarian Intervention and the AU-ECOWAS Intervention Treaties Under International Law, Towards a Theory of Regional Responsibility to Protect*. Johannesburg: Springer International Publishing Switzerland, 2016. 337 s. ISBN 978-3-319-23623-0, str. 27

První část práce z obecné perspektivy popisuje základní východiska a prameny mezinárodního práva, které jsou aplikovatelné na poli oblastních dohod a orgánů, včetně norem obsažených v Chartě OSN, mezinárodních smluv regionální povahy a mezinárodního obyčeje.

Druhá a třetí část práce zkoumá jednotlivé dílčí dokumenty Africké unie a ECOWAS, bezpečnostní struktury a orgány, které jsou odpovědné za udržování míru a bezpečnosti těmito regionálními a sub-regionálními organizacemi, jejich institucionalizaci a rozhodovací procesy uvnitř těchto mechanismů.

Čtvrtá část se věnuje problematickým či kontroverzním aspektům oblastních dohod a orgánů při udržování míru a bezpečnosti, především pak konceptu humanitární intervence a odpovědnosti za ochranu z pohledu Afriky. Jak je ukázáno níže, události na africkém kontinentu, především pak genocida ve Rwandě, měly zásadní vliv na formování podoby konceptu odpovědnosti za ochranu. Dále je v této části rozebrán vztah mezi Chartou OSN a oblastními dohodami, které obsahují možnost intervenovat do států, jež jsou členy takové dohody, přičemž jsou předloženy v zásadě dva argumenty, které možnosti použití intervence ze strany regionálních organizací podporují.

Pro účely této práce byla zvolena jedna regionální organizace – Africká unie (*African Union*, AU), a to především z toho důvodu, že Africká unie je do určité míry pan-africkou organizací zahrnující všechny africké státy. Na africkém kontinentu funguje doposud 8 sub-regionálních organizací, které jsou uznané Africkou unií.⁷ V této práci bude prostor věnován jedné ze sub-regionálních organizací, a to Hospodářskému společenství západoafrických států (*Economic Community of Western African States*, ECOWAS). ECOWAS byl vybrán zejména z důvodu intervence této sub-regionální organizace v Libérii. Sierra Leone, kdy tyto dvě mise demonstrují přístup Rady bezpečnosti k otázce regionálních organizací. Tyto dvě organizace mají pro udržování míru a bezpečnosti v Africe zásadní postavení, jak bude rozebráno níže.

Třetí část práce obsahuje případové studie tří vybraných vnitrostátních konfliktů na africkém kontinentu. Tato část práce je zaměřena na mírové operace na africkém kontinentu, na kterých se, přímo nebo ve spojení s jinou mezinárodní organizací, účastnily vybrané oblastní

---

⁷ FAIX, M. Africká únia a africké pohotovostní jednotky – nové perspektívy riešenia konfliktov v Afrike. In ONDŘEJ, J. a ŠTURMA, P. (eds). *Bezpečnost organizací, mezinárodní bezpečnost a mezinárodní humanitární právo*. Praha: Univerzita Karlova v Praze 2008. s. 141-155. ISBN 978-80-87146-15-6, str. 150, jde o Hospodářské společenství západoafrických států (ECOWAS), Společenství pro rozvoj jihoafrického regionu (SADC), Hospodářské společenství středoafriických států (ECCAS), Společný trh východní a jižní Afriky (COMESA), Mezivládní orgán pro rozvoj (IGAD), Unie arabského Maghrebu (AMU), Hospodářské společenství sahelských a saharských států (CEN-SAD) a Východoafrické společenství (EAC)

dohody a orgány (AU a ECOWAS), a které jsou, z pohledu zkoumané otázky uvedené výše, relevantní. Vybrány byly konflikty v Libérii, Sierra Leone a Dárfúru. Na případových studiích jsou rozebrány poznatky z prvních dvou částí práce a konfrontovány jednotlivé dílčí závěry.

1 Právní ukotvení oblastních dohod a orgánů a prameny mezinárodního práva v této oblasti

Základním východiskem mezinárodněprávního ukotvení oblastních dohod a orgánů je Charta Organizace spojených národů, především pak samotná Kapitola VIII Charty OSN. Článek 52 odst. 1 Charty stanoví, že *„žádné ustanovení této Charty nebrání existenci oblastních dohod a orgánů pro řešení takových otázek, týkajících se udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, které jsou vhodné pro oblastní akci, jestliže takové dohody nebo orgány a jejich činnost lze sloučit s cíli a zásadami Organizace spojených národů.“*⁸

Oblastní dohodou podle článku 52 odst. 1 Charty OSN se rozumí sdružení států nebo mezinárodní organizace založené na kolektivní smlouvě nebo jiném konstitutivním aktu, které je založeno v souladu s cíli a principy Organizace spojených národů, a jehož primární úkol je udržování míru a bezpečnosti pod kontrolou a podle právního rámce OSN. Členové takového sdružení, jejichž počet musí být menší než počet členů OSN, musejí být úzce spjati na územním základě tak, aby bylo možné pokojné urovnávání sporů.⁹

Článek 53 odst. 1 Charty OSN, který zmocňuje Radu bezpečnosti OSN aby použila *„... takových oblastních dohod nebo orgánů pro donucovací akci pod svým vedením. Avšak žádná donucovací akce nebude podniknuta podle oblastních dohod nebo oblastními orgány bez zmocnění Rady bezpečnosti.“*¹⁰ Charta OSN dále navazuje článkem 54, který stanoví pravidlo, že Rada bezpečnosti *„... musí být vždy plně zpravována o každé činnosti pro udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, která se podniká nebo zamýšlí podle oblastních dohod nebo oblastními dohodami.“*¹¹

V souvislosti s udržováním míru a bezpečnosti oblastními dohodami a orgány budou v této práci rozebrány další články Charty OSN, především pak článek 2 odst. 4, zakazující použití síly, článek 51 přiznávající právo na kolektivní sebeobranu, článek 24, který uznává Radu bezpečnosti OSN jako primární subjekt pokud jde o udržování mezinárodního míru a bezpečnosti nebo relevantní ustanovení Kapitol VI a VII Charty OSN, které se dotýkají pokojného řešení sporů, resp. akcí při ohrožení míru, porušení míru a činů útočných.

---

⁸ Charta OSN, *supra note 2*, článek 52. odst. 1

⁹ SIMMA, B. et. al. *The Charter of the United Nations, a Commentary*. 2. vydání. Vol 1. Oxford University Press. 2002. 895 s. ISBN 0-19-925377-9, str. 829

¹⁰ Charta OSN, *supra note 2*, článek 53

¹¹ Charta OSN, *supra note 2*, článek 54

Na tomto místě je dále vhodné zmínit pro výklad oblastních dohod klíčové ustanovení článku 103 Charty OSN, které stanoví, že „v případě rozporů mezi závazky členů Organizace spojených národů podle (...) Charty a jejich závazky podle kterékoliv jiné mezinárodní dohody mají přednost závazky podle (...) Charty.“¹² Toto ustanovení má význam zejména pro posuzování platnosti, popřípadě aplikovatelnosti příslušných regionálních či sub-regionálních dohod, jak je pojednáno níže.

Jako další pramen mezinárodního práva, který se dotýká oblastních dohod a orgánů, je nutné zmínit samotné mezinárodní smlouvy uzavřené ve smyslu článku 1 Vídeňské úmluvy o smluvním právu.¹³ V této souvislosti jde zejména o dokumenty ustavující jednotlivé regionální a sub-regionální organizace, jmenovitě Zakládající akt AU, resp. Protokol o změnách k zakládajícímu aktu AU, dále pak Protokol týkající se zřízení Mírové a bezpečnostní Rady AU, popřípadě další mezinárodní smlouvy ve smyslu Vídeňské úmluvy, které budou v textu zmíněny. V případě ECOWAS půjde především o Smlouvu ECOWAS, Revidovanou smlouvu ECOWAS, případně jednotlivé protokoly, o kterých bude řeč níže. Jednotlivé oblastní dohody a související protokoly budou rozebrány dále.

Za mezinárodní pramen práva lze označit taktéž mezinárodní obyčej, jakožto důkaz praxe států uznané za právo.¹⁴ V této práci bude dále rozveden mezinárodní obyčej¹⁵ v souvislosti s udržováním mezinárodního míru a bezpečnosti v Africe, s důrazem na praxi afrických států a regionálních, resp. sub-regionálních organizací v Africe v rámci mírových operací.

Samotný význam regionálních a sub-regionálních dohod a orgánů při udržování míru a bezpečnosti byl již zmíněn v úvodu této práce a bude podrobně rozebrán v jednotlivých dílčích kapitolách. Význam těchto organizací tkví především v tom, že jsou schopné reagovat na případné hrozby ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti, resp. na masové porušování lidských práv, genocidu, zločiny proti lidskosti, popřípadě válečné zločiny tam, kde selže mezinárodní systém

---

¹² Charta OSN, *supra* note 2, článek 103

¹³ Vídeňská úmluva o smluvním právu, platná od 23. května 1969, účinná od 27. ledna 1980, United Nations Treaty Series, roč. 1155, článek 1

¹⁴ Mezinárodní obyčej jakožto praxe států uznaná za právo je taktéž pramenem mezinárodního práva, viz například Statut Mezinárodního soudního dvora, přijatý 26. června 1945, účinný od 24. listopadu 1945, United Nations Treaty Series, roč. 33, článek 38, odst. 1 písm. b)

Organizace spojených národů v důsledku politických rozporů v Radě bezpečnosti, Valném shromáždění či jiném orgánu (například v Radě pro lidská práva).¹⁶

Lze zdůraznit především činnost a aktivitu regionálních organizací v oblasti humanitárních intervencí, a především pak implementaci konceptu odpovědnosti za ochranu (*responsibility to protect*, R2P) do zakládajících dokumentů (v tomto případě zejména s ohledem na článek 4 odst. h) a j) Zakládajícího aktu AU). Bez činnosti regionálních organizací by koncept odpovědnosti za ochranu zůstal ustavený z valné většiny na principu *soft law*, v doktríně, popřípadě v rámci činnosti institucí a orgánů, jejichž akty nejsou z pohledu mezinárodního práva vynutitelné.

---

¹⁶ AS, F. African Peacekeeping: Past Practices, Future Prospects and Its Contribution to International Law. *Military Law & Law of War Review*. 2006, roč. 45, str. 331

2 Mechanismy a orgány Africké unie

2.1 Historický vývoj Africké unie

Africká unie je patrně nejvýznamnější regionální organizací afrických států. Africká unie se stala přímým nástupcem Organizace africké jednoty (*Organization of African Unity*, OAU) a je stejně jako OAU vystavěna na principu pan-afrikanismu.¹⁷ S přijetím Charty organizace africké jednoty (přijaté 25. května, účinné od 13. září 1963)¹⁸ byla OAU vytvořena jako zastřešující mezivládní organizace pro nezávislé suverénní africké státy, které vznikly po rozpadu kolonialismu. Součástí Charty OAU se stal princip nezasahovat do vnitřních poměrů členských států.¹⁹ Charta taktéž explicitně stanovila suverenitu a rovnost jednotlivých členských států OAU²⁰ a respekt k suverenitě a teritoriální integritě států.²¹

Na přelomu tisíciletí transformovali afričtí lídři OAU, kteří byli jejími členy, organizaci na Africkou unii, a to přijetím Zakládajícího aktu Africké unie v Togu v roce 2000.²² Africká unie byla formálně inaugurována v roce 2002 v jihoafrickém Durbanu.

11. července 2003 byl v Mosambiku Africkou unií přijat Protokol týkající se změn k Zakládajícímu aktu AU.²³ V tomto protokolu byla mimo jiné poprvé uznána Mírová a bezpečnostní rada Africké unie (*Peace and Security Council of the African Union*, PSC) jako jeden z orgánů AU. V současné době má Africká unie 55 členských států.²⁴

---

¹⁷ VILJOEN, F. African Union (AU), *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*. 2011 [online]. Březen 2011 [vid. 29. srpna 2018]. Dostupné zde <http://opil.ouplaw.com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e452?rskey=HwBwYa&result=1&prd=EPIL>, odst. 2

¹⁸ Charta Organizace africké jednoty, přijatá 25.května, účinná od 13.září 1963, United Nations Treaty Series, roč. 479, s. 39

¹⁹ Charta OAU, *supra note* 18, článek 3, odst. 2

²⁰ tamtéž, článek 3 odst. 1

²¹ tamtéž, článek 3 odst. 3

²² Zakládající akt AU (přijatá 11. července 2000, účinná od 26. května 2001) 2158 United Nations Treaty Series, roč. 2158, s. 3

²³ Africká unie. *Protokol týkající se změn k Zakládajícímu aktu AU* [online]. [vid. 4. července 2018]. Dostupné z https://au.int/sites/default/files/treaties/7785-treaty-0025_-_protocol_on_the_amendments_to_the_constitutive_act_of_the_african_union_e.pdf

²⁴ Komise Africké unie. *Member State Profiles* [online] [vid. 3. 7. 2018]. Dostupné z <https://au.int/memberstates>, jedná se o tyto státy: Alžírsko, Angola, Benin, Botswana, Burkina Faso, Burundi, Kamerun, Kabo Verde, Středoafriická republika, Čad, Komoro, Republika Kongo, Pobřeží slonoviny, Džibutsko, Demokratická republika Kongo, Egypt, Rovníková Guinea, Eritrea, Etiopie, Gabon, Gambie, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Keňa, Lesotho, Libérie, Libye, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauritanie, Mauricius, Maroko, Niger, Nigérie, Rwanda, Arabská

Jak již bylo uvedeno a rozebráno výše, zcela zásadní změnou při transformaci AU z OAU bylo zakotvení práva Africké unie na intervenci do členského státu AU.²⁵ Původním motivem pro začlenění práva Africké unie na intervenci do některého členského státu v Zakládajícím aktu AU bylo předejít neúspěchům OAU zabraňováním masových zločinů.²⁶

2.2 Zakládající akt AU

Zakládající akt AU ve svém článku 3 stanoví hlavní cíle unie. Cíli unie bude *inter alia* dosažení větší jednoty mezi členskými státy afrických států, ochrana suverenity a teritoriální integrity a nezávislosti členských států, prosazování míru, bezpečnosti a stability v regionu.²⁷ V článku 4 Zakládajícího aktu AU jsou stanoveny principy AU. V této souvislosti je potřeba poukázat na několik problematických bodů.

Na rozdíl od Organizace africké jednoty, Africká unie ve svém zakládajícím aktu výslovně stanoví právo na intervenci do svého členského státu, za určitých, předem daných podmínek.²⁸ Mezi tyto podmínky lze zařadit „závažné okolnosti, jmenovitě válečné zločiny, genocidu a zločiny proti lidskosti“.²⁹ Charta OAU zdůrazňovala právo členských států na suverenitu a intervenci jiných členských států či organizace jako celku v zásadě nepřipouštěla.³⁰

Kromě výše uvedených důvodů může Africká unie intervenovat taktéž v případě vážného ohrožení legitimního pořádku („*serious threat to the legitimate order*“).³¹ V této souvislosti je potřeba poznamenat, že dokumenty AU nedávají výklad toho, co se pod tímto pojmem rozumí. Tento přístup je analogický s pojmoslovím, které lze nalézt v mezinárodním právu vyplývajícím z Charty OSN, která taktéž některé pojmy dostatečně nedefinuje (například pojem „ohrožení míru“).³² Stejně jako v případě Rady bezpečnosti a mezinárodního společenství v případě Charty

---

demokratická republika Sahawari, Sao Tome, Senegal Seychely, Sierra Leone, Somálsko, Jihoafrická republika, Jižní Súdán, Súdán, Swaziland, Tanzanie, Togo, Tunisko, Uganda, Zambie, Zimbabwe

²⁵ Zakládající aktu AU, *supra note* 22, článek 4 odst. h)

²⁶ KIOKO, B. The right of intervention under the African Union's Constitutive Act: From non-interference to non-intervention. *International Review of the Red Cross*. 2003, roč. 85, č. 852, str. 807

²⁷ Zakládající akt AU, *supra note* 22, článek 3 písm. a), b), f)

²⁸ tamtéž, článek 4 odst. h)

²⁹ tamtéž

³⁰ DYANI-MHANGO, N. Reflections on the African Union's Right to Intervene. *Brooklin Journal of International Law*. 2012, roč. 38, č. 1, str. 3

³¹ MALUWA, T. Fast-tracking African unity or making haste slowly? A note on the amendments to the Constitutive Act of the African Union. *Netherlands International Law Review*. 2004, roč. 4, str. 218

³² tamtéž, str. 218

OSN, bude záležet na samotných orgánech Africké unie a jejích členských státech, zejména pak Mírové a bezpečnostní radě AU, jak v praxi bude tyto neurčité pojmy vykládat a zda zaujme restriktivní či extenzivní přístup při aplikaci tohoto konkrétního ustanovení jejího Zakládajícího aktu.³³ Jedním z možných výkladů vážného ohrožení legitimního pořádku je hrozba vzniku autokratického státu s represivním režimem vlády.³⁴

Africká unie sice zakotvila ve svém zakládajícím aktu právo na intervenci, nicméně došlo také k výslovnému zakotvení práva na suverenitu členských států, resp. principu nevměšování se do vnitřních poměrů jednotlivých členských států. Za rozpor v samotném právním rámci Africké unie lze považovat zejména článek 4 písm. h) Zakládajícího Aktu AU hovořící o právu AU intervenovat do jiného členského státu s článkem 4 odst. g) Zakládajícího aktu AU, který zakotvuje princip suverenity a nevměšování se do vnitřních poměrů členských států.³⁵

Obdobný rozpor obsahuje taktéž Protokol týkající se vytvoření Mírové a bezpečnostní rady AU (*Protocol related to the establishment of the Peace and Security Council*, PSC Protokol). Článek 4 písm. e) PSC Protokolu uznává princip suverenity a teritoriální integrity členských států AU a článek 4 písm. f) zakazuje členským státům zasahovat do vnitřních poměrů jiného státu.³⁶ Na druhou stranu článek 4 odstavec j) PSC Protokolu potvrzuje právo Africké unie intervenovat v členském státě z taxativně vymezených důvodů.³⁷ Tento rozpor může v konečném důsledku vést k oslabení práva Africké unie na intervenci a ke snížení efektivity při aplikaci konceptu odpovědnosti za ochranu (*responsibility to protect*, R2P).³⁸³⁹

Jako dalším problematickým aspektem Zakládajícího aktu AU se může jevit samotná dikce článku 4 písm. h), který hovoří o právu na intervenci („*right to intervene*“), nikoliv o *odpovědnosti*,

---

³³ ANEL, Ferreira-Snyman. Intervention with Specific Reference to the Relationship between the United Nations Security Council and the African Union. *Comparative & International Law Journal of Sout Africa*. 2010, roč. 43, str. 156

³⁴ GUMEDZE, S. The African Union and the Responsibility to Protect. *African Human Rights Law Journal*. 2010, roč. 10, str. 149

³⁵ Zakládající akt AU, *supra note* 22, článek 4 odst. h) a článek 4 odst. j)

³⁶ Africká unie. *Protocol Relating to the Establishment of the Peace and Security Council of the African Union* [online]. Prosinec 2003 [vid. 18. 6. 2018]. Dostupný z https://au.int/sites/default/files/treaties/7781-treaty-0024_-_protocol_relating_to_the_establishment_of_the_peace_and_security_council_of_the_african_union_e.pdf, článek 4 písm. f)

³⁷ PSC Protokol, *supra note* 36, článek 4 písm. j)

³⁸ viz *infra* 4.1.2

³⁹ KABAU, T. The Responsibility to Protect and the Role of Regional Organizations. *Goettingen Journal of Internatonal Law*. 2012. roč. 4, str. 77

jak o ní hovoří například dokument ze Světového summitu 2005,⁴⁰ který je stěžejním dokumentem, pokud jde o otázku humanitární intervence. Pojem odpovědnost ve své podstatě zahrnuje povinnost, což spíše hovoří ve prospěch použití intervence, jako obligačního prostředku v případě naplnění taxativně vymezených podmínek. Pojem právo dává Africké unii možnost diskrece, zda tohoto práva využije či nikoliv. Zpráva Panelu na vysoké úrovni pro hrozby, výzvy a změnu, Bezpečnější svět: naše sdílená odpovědnost uvádí, že se v rámci konceptu R2P nejedná o právo státu na intervenci, ale o odpovědnost každého státu k ochraně.⁴¹ Implementace *práva* na intervenci namísto *odpovědnosti* v konečném důsledku teoreticky i prakticky intervenci ztěžuje. Pokud státy cítí odpovědnost, je na ně vyvíjen silnější tlak k podniknutí konkrétních kroků.⁴²

Pro doplnění je nutné uvést, že pojem intervence, který obsahuje článek 4 odst. h) a j) Zakládajícího aktu AU je nutné vykládat restriktivně, tedy se aplikuje pouze v případech použití ozbrojené síly, nikoliv v případech mediace, operací na udržení míru, sankcí a jiných opatření. Tento závěr lze učinit na základě skutečnosti, že intervenci je možné podniknout pouze v případech masivního porušování lidských práv, genocidy, válečných zločinů nebo zločinů proti lidskosti, tedy v případech, které jsou spojené s přímým použitím ozbrojené síly.⁴³

2.3 Mírová a bezpečnostní rada Africké unie

Mírová a bezpečnostní rada AU (*The Peace and Security Council*, PSC) je trvalým a rozhodujícím orgánem Africké unie pro prevenci, řízení a urovnávání konfliktů na africkém kontinentu.⁴⁴ Je základním pilířem Africké struktury pro mír a bezpečnost (*African Peace and Security Architecture*, APSA), což je zastřešující termín pro udržování míru, bezpečnosti a stability na africkém kontinentu.⁴⁵

PSC je navržena jako orgán kolektivní bezpečnosti a prostředek včasného varování (*early warning system*). PSC by měla být schopna včasné a efektivně reagovat na případné hrozby konfliktu a krizové situace v Africe. Jejimi klíčovými funkcemi je právě řízení systému včasného

---

⁴⁰ Rezoluce VS č. 60/1 (přijata 24. listopadu 2005) UN Doc A/RES/60/1

⁴¹ Zpráva Generálního tajemníka, Report of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change (přijaty 2. prosince 2004) UN Doc A/59/565, odst. 201

⁴² Kabau 2012, *supra note* 39, str. 77

⁴³ Faix 2008, *supra note* 7, str. 146

⁴⁴ PSC Protokol, *supra note* 36, čl. 2 odst. 1

⁴⁵ Komise Africké unie a Ministerstvo zahraničních věcí a obchodu Nového Zélandu. African Union Handbook. Addis Ababa: Komise AU a Ministerstvo zahraničních věcí a obchodu Nového Zélandu 2017. s 224, ISSN: 2350-3319, str. 50

varování a preventivní diplomacie, zajišťování mírových operací, podpora pro mírové operace a za určitých okolností také doporučování intervence k zajištění míru, bezpečnosti a stability. PSC zároveň funguje jako podpora pro vytváření mírového prostředí a rekonstrukci v post-konfliktních státech, a dále jako řídicí orgán pro humanitární akce.⁴⁶

Konkrétní pravomoci PSC lze dovodit z článku 20 (bis) Zakládajícího aktu AU (jak vyplývá z článku 9 Protokolu týkajícího se změn k Zakládajícímu aktu AU) společně s článkem 2 PSC Protokolu: (1) Předjímat a urovnávat spory, konflikty a omezovat politiku, která může vést ke genocidě a zločinům proti lidskosti; (2) zajišťovat mírové mise a podporu míru; (3) ze závažných důvodů doporučovat intervenci do členských států, především pokud hrozí genocida, válečné zločiny nebo zločiny proti lidskosti; (3) implementovat společnou obranu politiku AU; (4) zajišťovat implementaci klíčových úmluv a instrumentů bojujících s mezinárodním terorismem; (5) podporovat koordinaci mezi regionálními mechanismy a AU, které se týkají udržování míru, bezpečnosti a stability v Africe; (6) následovat demokratické hodnoty, dobré vládnutí, právní stát, ochranu základních lidských práv a svobod, respekt k lidskému životu a mezinárodnímu humanitárnímu právu; (7) podporovat implementaci úmluv, které se týkají omezení zbraní a odzbrojení; (8) prověřovat a reagovat na situace, kde je ohrožena nezávislost a suverenita členských států aktem agrese včetně žoldáckých skupin a (8) podporovat a účastnit se humanitárních akcí v situaci ozbrojeného konfliktu nebo přírodní katastrofy.⁴⁷

2.3.1 Vývoj, struktura a fungování PSC

PSC je nástupcem Centrálního orgánu mechanismu pro prevenci, řízení a řešení konfliktu OAU (*OAU Central Organ of the Mechanism for Conflict Prevention, Management and Resolution*). Tento orgán byl operativním mechanismem zmocněným k tvorbě rozhodnutí ve věcech míru a bezpečnosti. Orgán byl složený původně z 9, později ze 14 členských států. Stejně jako PSC, orgán fungoval na principu summitů na ministerské a velvyslanecké úrovni.⁴⁸

PSC má 15 členů. Všichni členové jsou voleni Výkonným výborem AU a schvalování Shromážděním AU. Pět členů je voleno na tři roky a deset členů na období dvou let. Členové jsou voleni tak, aby bylo zajištěno spravedlivé regionální zastoupení (tři členové z regionu střední, východní a jižní Afriky, dvě křesla z regionu severní Afriky a čtyři křesla z regionu západní Afriky). Článek 5 odst. 2 PSC Protokolu stanovuje kritéria pro zvolení členem Rady: zájem na

---

⁴⁶ tamtéž, str. 56

⁴⁷ PSC Protokol, *supra note* 36, článek 7

⁴⁸ African Union Handbook, *supra note* 45, str. 56

zajišťování a udržování míru a bezpečnosti v Africe, účast na řešení konfliktu, mírové mise a vytváření míru na regionální a kontinentální úrovni, ochota a schopnost převzít odpovědnost za regionální a kontinentální řešení konfliktů, účast na financování Mírového fondu a nebo Zvláštního fondu AU, respekt pro ústavní vládu, právní stát a lidská práva; a plnění finančních závazků AU.⁴⁹

Sekretariát, vytvořený v souladu s článkem 10 odst. 4 PSC Protokolu, poskytuje přímou podporu PSC. Sekretariát pracuje v rámci Odboru míru a bezpečnosti Komise Africké unie.⁵⁰

Předseda PSC je oprávněn vytvořit předběžný návrh práce a agendy. Smyslem těchto dokumentů je upozornit na události, které by mohly ohrozit mír, bezpečnost a stabilitu na kontinentu. Předseda je dále oprávněn požadovat vysvětlení z výborů PSC a dalších orgánů a institucí AU. Agenda PSC je založena na návrzích předložených předsedou a jednotlivými členskými státy. Zahrnutí jednotlivých bodů agendy by nemělo odporovat žádnému členskému státu.

Rozhodnutí PSC je vedeno konsenzem jejích členů. Kde není možný konsenzus, rozhodnutí o procedurálních otázkách je přijímáno prostou většinou, a rozhodnutí o substantivních otázkách dvou třetinovou většinou.⁵¹ Členský stát, který je stranou konfliktu nebo předmětem rozhodnutí se nesmí účastnit diskuze k tématu ani procesu hlasování, který se přímo vztahuje ke konfliktu nebo dané situaci.⁵² Ačkoliv má PSC pravomoc rozhodovat o intervenci do členského státu AU, toto rozhodnutí musí být vždy podloženo souhlasem Shromáždění AU.⁵³

2.3.2 Podpůrné orgány PSC

Článek 8 odst. 5 PSC Protokolu umožňuje Radě vytvořit podpůrné orgány, pokud je to pro dosažení jejího účelu (zejména jako podpora expertů v právní nebo vojenské oblasti) nezbytné. Od roku 2015 fungují dva podpůrné výbory PSC: Výbor expertů (*Committee of Experts*) a Vojenský výbor (*Military Staff Committee*).

Výbor expertů byl vytvořen v souladu s článkem 8 odst. 5 PSC Protokolu. Jeho smyslem je asistovat Radě při tvorbě návrhů rozhodnutí. Výbor je složen z 15 jmenovaných expertů, každý

---

⁴⁹ PSC Protokol, *supra note* 36, článek 5 odst. 2

⁵⁰ African Union Handbook, *supra note* 45, str. 57

⁵¹ PSC Protokol, *supra note* 36, článek 8 odst. 13

⁵² *tamtéž*, článek 8 odst. 9

⁵³ HEYNS, C., BAIMU E. a KILLANDER M. The African Union. *German Yearbook of International Law*. 2003 roč. 252. str. 277

reprezentující jeden členský stát, a dvou expertů z Odboru pro mír a bezpečnost. Výbor se schází vždy před jednáním PSC, aby připravil návrh rozhodnutí.

Vojenský výbor byl vytvořen na základě článku 13 odst. 8 PSC Protokolu. Jedná se o poradní orgán, který asistuje PSC ve všech otázkách týkajících se vojenských a bezpečnostních záležitostí k zajišťování a udržování míru a bezpečnosti. Protokol umožňuje, aby se výboru účastnili seniorní zástupci armády a bezpečnostních složek z 15 členských států. Výbor může přizvat jakýkoliv členský stát Africké unie ke svým jednáním, aby mu poskytoval asistenci.

Pro zajištění efektivního fungování Mírové a bezpečnostní rady byly přijaty také orgány pro Rozvoj a rekonstrukci v post-konfliktních oblastech (*Post-Conflict Reconstruction and Development*), orgán pro udělování sankcí a pro boj s terorismem.

2.4 Mírová a bezpečnostní architektura Africké unie

Mírová a bezpečnostní architektura Africké unie zastřešuje všechny klíčové mechanismy sloužící k zajišťování míru, bezpečnosti a stability v Africe.

Základním pilířem APSA je Mírová a bezpečnostní rada. PSC je podporována Komisí Africké unie (*African Union Commission, AUC*), Panelem moudrých (*Panel of Wise*), Kontinentálním systémem včasného varování (*Continental Early Warning System, CEWS*), Africkými pohotovostními jednotkami (*African Standby Force, ASF*) a Mírovým fondem.⁵⁴ Panel moudrých, CEWS, ASF a Mírový fond jsou přímo zakotveny v Protokolu PSC. APSA navíc obsahuje Vojenský výbor PSC a Regionální mechanismus pro prevenci, řízení a řešení konfliktu.⁵⁵

Spolupráce mezi AU a Regionálními hospodářskými komunitami (*Regional Economic Communities, RECs*) a dalšími regionálními a sub-regionálními mechanismy, týkajícími se bezpečnostních a mírových záležitostí je řízena Memorandem o kooperaci v oblasti míru a bezpečnosti mezi AU, REC a Koordinačních mechanismů Afrických pohotovostních brigád východní a severní Afriky.

2.4.1 Panel moudrých

Účelem Panelu moudrých je podporovat PSC a předsedu Komise Africké unie v prosazování míru, bezpečnosti a stability na africkém kontinentu. Panel zároveň spolupracuje s Divizí prevence

---

⁵⁴ JEGEDE, A. The African Union Peace and Security Architecture: Can the Panel of the Wise Make Difference. *African Human Rights Law Journal*. 2009, roč. 9, str. 410

⁵⁵ PSC Protokol, *supra note* 36, článek 8 odst. 5, článek 16 odst. 1

konfliktů a Divizi včasného varování, která spadá pod Oddělení míru a bezpečnosti Komise Africké unie.⁵⁶ Panel se skládá z vysoce postavených a respektovaných členů africké společnosti.⁵⁷

Panel byl vytvořen podle článku 11 PSC Protokolu. PSC zároveň na svém 100. zasedání 12. listopadu 2007 přijala Modalitu pro fungování Panelu moudrých (*Modalities for the Functioning of the Panel of the Wise*).⁵⁸ V souladu s těmito Modalitami mandát Panelu zahrnuje výkon poradní funkce pro PSC a předsedu AUC při plnění závazku a výkonu takových činností, které podporují úsilí PSC a předsedy AUC při prevenci konfliktů, činit prohlášení ohledně jakékoliv záležitosti týkající se udržování míru, bezpečnosti a stability v Africe. Panel moudrých je oprávněn v souladu se zmíněným ustanovením jednat na žádost PSC, předsedy AUC nebo ze své vlastní iniciativy. Modality dále umožňují Panelu vytvořit komunikační kanál mezi PSC nebo předsedou AUC a stranami, které jsou zainteresované v konfliktu; vytvořit vyšetřovací misi (*fact-finding mission*); a asistovat a radit mediačním týmům⁵⁹ a dále pak je Panel moudrých oprávněn zasáhnout v případě humanitárních krizí nebo krizí demokratického systému s cílem předejít nebo rovnat vzniklý spor.⁶⁰

2.4.2 Kontinentální systém včasného varování (CEWS)

Kontinentální systém včasného varování byl vytvořen v souladu s článkem 12 PSC Protokolu. Jeho účelem je předvídat a umožnit prevenci konfliktu. Tento systém je zařazen do Divize pro prevenci konfliktů a včasné varování (*Conflict prevention and Early Warning Division*), která spadá pod Oddělení míru a bezpečnosti AUC.⁶¹

CEWS shromažďuje informace o potenciální hrozbě ohrožení míru a bezpečnosti v členských státech Africké unie. Informace CEWS získává především z terénních kanceláří. Shromážděné informace jsou předávány přímo PSC ve formě reportů ze strany předsedy AUC. Právní rámec CEWS vytváří kromě PSC protokolu taktéž Rámec pro operování CEWS. Tento dokument vytváří podklad pro spolupráci CEWS se zainteresovanými stranami, především pak

---

⁵⁶ Dyani-Mhango 2012, *supra note* 30, str. 26

⁵⁷ Jegede 2009, *supra note* 54, str. 417

⁵⁸ tamtéž, str. 417

⁵⁹ African Union Handbook, *supra note* 45, str. 61–62

⁶⁰ Jegede 2009, *supra note* 54, str. 425

⁶¹ Komise Africké unie. The Continental Early Warning System (CEWS) [online] 15. května 2018 [vid. 5. července 2018]. Dostupné zde <http://www.peaceau.org/en/page/28-continental-early-warning>

systemem včasného varování, REC, členskými státy, mezinárodními organizacemi, organizacemi občanské společnosti a dalšími stranami.⁶²

2.4.3 Africké pohotovostní jednotky

PSC protokol předpokládá, že Africké pohotovostní jednotky se budou účastnit mise na podporu míru tam, kde rozhodne PSC (článek 13 odst. 1 a 2 PSC protokolu) nebo intervence, pokud o tom rozhodne Shromáždění AU (článek 4 písm. h) a j) za AU.

Článek 13 PSC protokolu dává ASF mandát k pozorovacím a monitorovacím misím, dalším typům misí podporujících mír, intervenci do členského státu ze závažných důvodů nebo na žádost členského státu za účelem obnovení míru a bezpečnosti, prevenci před eskalací sporu nebo jeho urovnání, budování míru včetně post-konfliktního odzbrojení a demobilizaci, humanitární asistenci, jakékoliv jiné akce zmocněné PSC nebo Shromážděním AU.⁶³

V případě vojenské intervence podle článku 4 písm. h) Zakládajícího Aktu AU Shromáždění AU jako nejvyšší orgán AU schválí nasazení vojenských jednotek ASF na základě doporučení PSC. Po schválení Shromážděním AU vypracuje Komise AU detaily a operační plán ASF pro danou misi, který předloží Mírové a bezpečnostní radě AU. Dohledem a implementací schváleného plánu je podle článku 10 odst. 3 písm. b) Protokolu o založení PSC pověřený předseda Komise AU, který má informační povinnost vůči PSC a předsedovi Shromáždění AU. Předseda Komise AU zároveň odpovídá za ustanovení velení mise a kontrolu ASF. Celkovou kontrolu nad misí má Mimořádný představitel, kterého jmenuje předseda Komise AU.⁶⁴

V zásadě můžeme hovořit o šesti modelech určujících nasazení Afrických pohotovostních jednotek. AFS mohou fungovat jako (1) vojenští poradci AU, (2) pozorovatelé AU, kteří jsou nasazení v rámci mírové mise OSN, (3) pozorovatelé nasazení v misi řízené AU, (4) mírové jednotky podle Kapitoly VI Charty OSN, které jsou nasazení za účelem prevence konfliktu, (5) mírové jednotky, jednotky AU nasazené pro komplexní a multidimenzionální mírovou operaci (případ mise AU v Burundi), (6) intervenční jednotky AU nasazené například v případech genocidy tam, kde mezinárodní společenství nejednalo proaktivně (případ Rwandy).⁶⁵

---

⁶² tamtéž

⁶³ PSC Protokol, *supra note* 36, článek 13

⁶⁴ Faix 2008, *supra note* 7 str. 151

⁶⁵ As 2006, *supra note* 16, str. 343

3 Mechanismy a orgány ECOWAS

3.1 Historický vývoj ECOWAS

Hospodářské společenství západoafrických států vzniklo v roce 1975. Primárním účelem této organizace byla společná kooperace a integrace vedoucí k vytvoření hospodářské unie západoafrických států za účelem zvyšování životních podmínek jejich národů, a zajištění ekonomické stability.⁶⁶

Od svého vzniku se nicméně ECOWAS stále více zaměřoval na bezpečnostní a politické otázky, zejména s ohledem na vzrůstající počet konfliktů a nestabilitu v západoafrickém regionu.⁶⁷ Organizace dospěla k závěru, že ekonomického růstu je možné dosáhnout pouze za předpokladu, že bude vytvořeno stabilní prostředí míru a bezpečnosti.⁶⁸ Byla přijata řada právních dokumentů, které zavazovaly členy k ochraně svých občanů před represivními režimy, válečnými zločiny a porušováním lidských práv vznikající z konfliktů a politické nestability. Zároveň si ECOWAS vyhradil právo intervence v případě, že by členský stát nebyl schopen dostát svým závazkům nebo nebyl k ochraně obyvatel schopen.⁶⁹

3.2 Smlouva ECOWAS

28. března 1975 podepsalo 15 západoafrických států Úmluvu z Lagosu, která ustavila ECOWAS. Smlouva zmocňovala ECOWAS ke zřízení zóny volného obchodu, společnou obchodní politiku a trh. ECOWAS měla fungovat jako hospodářská unie. Ačkoliv byla otázka bezpečnosti poměrně rozšířeným a důležitým tématem, nebyla v této smlouvě zahrnuta možnost vojenské nebo jiné intervence v případě bezpečnostních hrozeb nebo krizí.⁷⁰

3.3 Protokol o neútočení

První krok k zajištění míru a bezpečnosti v rámci ECOWAS regionu reflektuje Protokol o neútočení z roku 1978 (*Protocol on non-aggression, PNA*). Protokol byl přijat 3 roky po podpisu Smlouvy ECOWAS v roce 1975 a jeho smyslem bylo redukovat možnost vzniku konfliktu a ozbrojené konfrontace mezi členskými státy. Článek 1 PNA zavazuje členské státy vyvarovat se

---

⁶⁶ Komise ECOWAS. Revidovaná smlouva ECOWAS [online] červenec 1993 [vid. 4. července 2018]. Dostupné z <http://www.ecowas.int/wp-content/uploads/2015/01/Revised-treaty.pdf>, článek 3 odst. 1

⁶⁷ KNIGHT, W a EGERTON, F. (eds), *The Routledge Handbook of Responsibility to Protect*. London: Routledge 2012. 294 s., ISBN 113630486X, str. 216

⁶⁸ tamtéž

⁶⁹ tamtéž

⁷⁰ As 2006, *supra note* 16, str. 337

ve vzájemných vztazích hrozby nebo použití síly či agrese proti teritoriální integritě nebo politické nezávislosti jiného členského státu.⁷¹ Článek dva zavazuje státy vyvarovat se páchání, podpory nebo přehlížení aktů podvracení, nepřátelství nebo agrese proti teritoriální integritě nebo politické nezávislosti jiného členského státu.⁷² Tento závazek demonstroval znepokojení ECOWAS ohledně míru a bezpečnosti v regionu a zároveň poukázal na obavy státních představitelů členských států o národní suverenitu a politickou nezávislost. PNA neukládá závazek signatářům ochraňovat obyvatelstvo před porušování lidských práv.

3.4 Protokol o vzájemné pomoci v záležitostech obrany

Zatímco se Protokol o neútočení zaměřoval na prevenci konfliktů mezi dvěma nebo více členskými státy, Protokol ECOWAS o vzájemné pomoci v záležitostech obrany (*The Protocol on Mutual Assistance in Defence Matters*, PMADM) z roku 1981 měl primární cíl vytvořit systém kolektivní bezpečnosti. Článek 2 PMADM stanoví, že členské státy deklarují a přijímají, že jakákoliv přímá hrozba použití síly nebo agrese proti jinému členskému státu, je hrozbou použití síly nebo agrese proti celému společenství. Z toho vyplývá, že si členské státy mohou poskytnout vzájemnou pomoc a asistenci pro zajištění obrany proti jakékoliv hrozbě použitím síly nebo agrese. V souladu s článkem 4 PMADM, ECOWAS může poskytnout pomoc ve dvou případech. Za prvé v případě konfliktu mezi dvěma nebo více členskými státy, pokud se nepodaří konflikt vyřešit smírnými prostředky podle článku 5 PNA. Za druhé v případě vnitřního konfliktu v některém členském státě, který je řízen nebo podporován zvenčí jiným členským státem, a který je schopen ohrozit mír a bezpečnost celého společenství.⁷³ V každé z těchto dvou situací je intervence Spojených ozbrojených sil Společenství (*Allied Armed Forces of the Community*) legitimována obranou teritoria společenství.⁷⁴

3.5 Deklarace ECOWAS k politickým principům

Deklarace ECOWAS k politickým principům zdůrazňovala dramatický odklon od státně-centrického přístupu k zajišťování míru a bezpečnosti v západní Africe. Tato deklarace byla založena na sebeurčení a závazcích ECOWAS, kromě jiného k udržování míru a zajišťování

---

⁷¹ Protokol o neútočení (přijaty 22. dubna 1978) United Nations Treaty Series, roč. 1690, s. 39, článek 1

⁷² tamtéž, článek 2

⁷³ Protokol týkající se vzájemné pomoci v záležitostech obrany, (přijaty 29. května 1981) United Nations Treaty Series, roč. 1690, s. 5, článek 4

⁷⁴ tamtéž, článek 15

stability v sub-regionu zlepšováním vzájemných vztahů, posilováním dobrých vztahů mezi sousedy a zajišťováním podmínek, ve kterých národy mohou žít ve svobodě podle práva a trvajícím míru, proti jakékoliv hrozby jejich bezpečnosti, urovnávání sporů pokojnými prostředky, které neohrožují mír, bezpečnost a stabilitu v sub-regionu, respektování lidských práv a základních svobod v celém jejich rozsahu, konkrétně respekt ke svobodě myšlení, sdružování, náboženství nebo víry pro všechny národy bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo vyznání, podpoře základních lidských práv všech národů, konkrétně politických, ekonomických, sociálních, kulturních a dalších lidských práv zajišťujících důstojnost každé lidské osoby, a zajišťujících svobodný a progresivní vývoj, víře ve svobodu jednotlivce a jeho nezczizitelným právům účasti na svobodných a demokratických procesech založených na hodnotách společnosti, ve které žije.

Deklarace byla přijata v době, kdy byla řada členských států v procesu transformace z autoritářských nebo vojenských diktatur k demokracii. Dokument je významný především proto, že jako první dokument ECOWAS podtrhoval význam základních lidských práv a svobod. Se zaměřením na lidská práva a právní stát deklarace reprezentuje naději pro ochranu jednotlivce v členských státech ECOWAS. Deklarace zároveň zdůraznila víru členských států, že demokratická vláda může podporovat vznik prostředí míru a bezpečnosti. Je nutné zdůraznit, že výše zmíněné články jsou obsahem deklarace, tedy pro členské státy právně nezávazného dokumentu (na rozdíl od mezinárodních smluv nebo protokolů).

3.6 Revidovaná smlouva ECOWAS

Původní smlouva ECOWAS obsahovala základní hodnoty a cíle organizace. Tyto cíle jsou v zásadě hospodářského charakteru. Nicméně v článku 4 Revidované smlouvy ECOWAS je uveden závazek ECOWAS podporovat mír a stabilitu skrze ekonomický rozvoj a integraci. Tento závazek zahrnuje: Udržování míru, stability a bezpečnosti v regionu skrze podpory dobrého sousedství; pokojné řešení sporů mezi členskými státy, aktivní kooperaci mezi sousedními zeměmi a podporu mírového prostředí jako prerekvizitu pro hospodářský vývoj; uznání, podporu a ochranu lidských práv a práv národů v souladu s ustanoveními Africké charty lidských práv; a podporu demokratických vlád v každém členském státě, jak je uvedeno v Deklaraci politických principů, přijatých 6. července 1991 v Abuji. Tyto principy dávají ECOWAS možnost iniciovat aktivity týkající se prevence konfliktů. V souvislosti s prevencí konfliktů a ochranou civilistů je také relevantní článek 58 Revidované smlouvy ECOWAS, který stanoví, že se členské státy ECOWAS

„zavazují spolupracovat se Společenstvím ve vytváření a posilování odpovídajících mechanismů, které se týkají včasné prevence a řešení mezinárodních i vnitrostátních konfliktů“⁷⁵

3.7 Protokol týkající se mechanismů pro prevenci, řízení a řešení konfliktů, mírových misí a bezpečnosti

Protokol týkající se mechanismů pro prevenci, řízení a řešení konfliktů, mírových misí a bezpečnosti (*The Protocol Relating to the Mechanism for Conflict Prevention, Management, Resolution and Peacekeeping and Security*, ECOWAS Protokol) byl přijat v roce 1999 po konfliktech v Libérii a Sierra Leone, které se ukázaly být schopné ohrozit bezpečnost celého regionu. Protokol byl založen na následujících principech: a) hospodářský a sociální rozvoj je neodlučitelně spjatý s bezpečností národů a států; b) podpora a posilování svobody pohybu osob a právo pobytu vedou k dobrým sousedským vztahům; c) podpora a konsolidace demokratických vlád a demokratických institucí v každém členském státě; d) ochrana základních lidských práv a svobod a pravidel mezinárodního humanitárního práva; e) rovnost suverénních států; f) teritoriální integrita a politická nezávislost členských států.⁷⁶

Samotný mechanismus stanovuje cíle, které umožní zasáhnout při konfliktu s cílem ukončit utrpení civilistů. Mezi tyto cíle se řadí především implementace relevantních ustanovení článku 58 Revidované smlouvy ECOWAS, prevence, řízení a rozhodování vnitřních i vnitrostátních konfliktů, implementace relevantních ustanovení Protokolu o neútočení a PMADM Protokolu, Posílení kooperace v oblastech prevence konfliktů, včasného varování, mírových operací, kontroly přeshraničního zločinu, mezinárodního terorismu a proliferace malých zbraní a protipěchotních min, udržování a konsolidace míru, bezpečnosti a stability v rámci Společenství, zřízení institucí a formulace politik, které by umožnily organizaci a koordinaci humanitárních misí, podpora blízké spolupráce mezi členskými státy v oblastech preventivní diplomacie a udržování míru, zřízení a umístění civilní a vojenské síly k udržení nebo obnovení míru v rámci sub-regionu, kdekoli bude potřeba.⁷⁷

Mechanismus je uskupení kolektivní bezpečnosti, které ukládá odpovědnost ECOWAS zasáhnout za účelem zmírnění utrpení populace a obnovení normálního života v případě krize, konfliktu nebo přírodní katastrofy.⁷⁸

---

⁷⁵ Revidovaná smlouva ECOWAS, *supra note* 66, článek 58

⁷⁶ ECOWAS Protokol, *supra note* 4, článek 2

⁷⁷ *tamtéž*, článek 3

⁷⁸ *tamtéž*, článek 40

Za účelem dosažení výše uvedených cílů vytváří ECOWAS Protokol tři instituce: Autoritu hlav států a vlád (*Authority of heads of State and Government*), Výkonný sekretariát (*Executive Secretariat*) a Mírovou a bezpečnostní radu ECOWAS.⁷⁹ Tyto instituce jsou podporovány třemi orgány: Obranná a bezpečnostní komise (*Defence and Security Commission*), Rada starších (*Council of Elders*) a Skupiny ECOWAS pro monitoring příměří (*Ceasefire Monitoring Groups*, ECOMOG).⁸⁰

Mechanismus může být aplikován za těchto podmínek: případy agrese nebo konfliktu v jakémkoliv členském státě nebo v případě hrozby takové agrese nebo konfliktu; v případě konfliktu mezi dvěma nebo více členskými státy; v případě vnitrostátního konfliktu, který a) může způsobit humanitární katastrofu, nebo b) je ohrožením pro subregion; v případě vážného a masového porušování lidských práv a právního státu; v případě snahy o svržení demokraticky zvolené vlády; a v jakékoliv jiné situaci, pokud je tak rozhodnuto Mediationa and Security Council.⁸¹

Zřízené instituce a jasně definované cíle a podmínky, za kterých je možné uskutečnit intervenci do členského státu dávají ECOWAS možnost zasáhnout v případě potřeby, pokud jsou ohrožena lidská práva osob nebo jejich bezpečnost a vláda takového státu není ochotná situaci sama řešit.⁸²

3.8 Podpůrný protokol k demokracii a dobré vládě

Podpůrný protokol k demokracii a dobré vládě (*The Supplementary Protocol on Democracy and Good Governance*), přijatý v roce 2001, je založený na následujících základních principech: Rozdělení státní moci na moc výkonnou, zákonodárnou a soudní, moci může být dosaženo pouze skrze svobodné, spravedlivé a transparentní volby, nulová tolerance moci, která je získána nebo držena v rozporu se základními demokratickými hodnotami, účast veřejnosti na rozhodování, striktní dodržování demokratických principů a decentralizace moci na všech úrovních vlády, ozbrojené složky musejí být apolitické a musejí být pod velením právně zřízené politické autority, žádný člen ozbrojených složek se nesmí ucházet o volenou funkci.⁸³

---

⁷⁹ ECOWAS Protokol, *supra note 4*, článek 4

⁸⁰ Knight a Egerton 2012, *supra note 67*, str. 220

⁸¹ ECOWAS Protokol, *supra note 4*, článek 25

⁸² Knight a Egerton 2012, *supra note 67*, str. 222

⁸³ Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva. Podpůrný protokol ECOWAS k demokracii a dobré vládě [online]. [vid. 4. července 2018]. Dostupné zde

Základním smyslem tohoto mechanismu je podpora míru a bezpečnosti v rámci členských států ECOWAS skrze zajištění demokratických hodnot a odmítnutí protiústavní vlády.⁸⁴

3.9 Právní rámec ECOWAS pro prevenci konfliktů

V roce 2008 hlavy států a vlád členských států ECOWAS přijali Právní rámec pro prevenci konfliktů (*Conflict Prevention Framework*, ECPF). Tento mechanismus má sloužit především jako: (a) obecná strategie pro prevenci konfliktů a budování míru, která je zaměřena na lidské a finanční zdroje na regionální a mezinárodní úrovni (b) návod na posilování soudružnosti a synergie mezi relevantními odděleními ECOWAS v oblasti iniciativy prevence konfliktů s cílem maximalizovat výstupy a zajistit aktivnější a operativnější pozici při prevenci konfliktů, a zajistit post-konfliktní rekonstrukci ze systému ECOWAS a jeho členských států; a (c) reference ke kooperaci při prevenci konfliktů a budování míru mezi regionálními a mezinárodními subjekty, a to včetně soukromého sektoru, občanské společnosti, REC a AU a systému OSN.⁸⁵

ECPF stanoví, že ECOWAS je vybaven nezbytnou silou jednat ve prospěch a ve spojení se členskými státy, AU a OSN, a to za účelem zajištění bezpečnosti ve třech základních směrech: (1) Odpovědnost za prevenci, což zahrnuje akce směřující k přímému řešení mezistátních nebo vnitrostátních konfliktů, které ohrožují populaci, nebo jejich příčin; (2) odpovědnost za reakci na humanitární katastrofy; (3) odpovědnost za obnovu, což zahrnuje akce zajišťující obnovení, rekonstrukci, rehabilitaci po násilném konfliktu a humanitární nebo přírodní katastrofě.⁸⁶

Aby bylo možné zajistit výše uvedené cíle, ECPF obsahuje 14 iniciativ, které jsou navrženy k posílení lidské bezpečnosti, a které zahrnují jak prevenci konfliktů, tak budování míru. Řadí se sem: včasné varování; preventivní diplomacie; demokracie a politická vláda; lidská práva a právní stát; média; správa přírodního bohatství; přeshraniční iniciativa; vláda bezpečnosti (*security governance*); odzbrojení; ženy, mír a bezpečnost; zapojení mladých; Pohotovostní jednotky ECOWA, humanitární asistence; vzdělávání v principech míru.⁸⁷

Součástí Právního rámce pro prevenci konfliktů je zároveň tzv. Mechanismus včasného varování a reakce (*Conflict Early Warning and Response Mechanism*, ECOWARN). ECOWARN obsahuje především vztah mezi organizacemi občanské společnosti a ECOWAS, zejména

---

<https://www.ohchr.org/EN/Issues/RuleOfLaw/CompilationDemocracy/Pages/ECOWASProtocol.aspx>, články a) až e)

⁸⁴ Knight a Egerton 2012, *supra note* 67, str. 222

⁸⁵ tamtéž, str. 223

⁸⁶ tamtéž, str. 15

⁸⁷ tamtéž, str. 16

s ohledem na koordinaci společných postupů a reakcí na vzniklé hrozby mezi ECOWAS a humanitárními organizacemi. Partnerem při implementaci tohoto projektu byla například Západoafrická síť pro budování míru (*The West African Network for Peacebuilding*, WANEP).⁸⁸

V souvislosti s ECPF je taktéž možné zmínit roli Mediační a bezpečností rady ECOWAS nebo zřízení pohotovostních jednotek ECOWAS.⁸⁹

---

⁸⁸ International Coalition for Responsibility to Protect. *Africa* [online] [vid. 23. 6. 2018]. Dostupné z <http://www.responsibilitytoprotect.org/index.php/africa>

⁸⁹ United Nations Economic Commissions for Africa. *ECOWAS – Peace, Stability and Governance* [online]. [vid. 19. 6. 2018]. Dostupné z <https://www.uneca.org/oria/pages/ecowas-peace-security-stability-and-governance>

4 Problematické aspekty v souvislosti s oblastními dohodami a orgány v Africe

4.1 Humanitární intervence a koncept R2P v kontextu afrického regionu

4.1.1 Humanitární intervence

Humanitární intervence v kontextu mezinárodního práva byla vždy předmětem diskuzí a kontroverze napříč odbornou i laickou veřejností. Jako první byl termín humanitární intervence použit v roce 1980 Mario Bettatim, profesorem mezinárodního práva veřejného na Univerzitě v Paříži a francouzským politikem Bernardem Kouchnerem, zakladatelem nevládní organizace Lékaři bez hranic („*Médecins sans frontières*“).⁹⁰

Koncept humanitární intervence předpokládá, že princip státní suverenity a princip nevměšování se do vnitřních poměrů jednotlivých států vyplývající z článku 2 odst. 4 Charty OSN ustupuje za určitých podmínek morálním aspektům intervence. V zásadě není pochyb o tom, že za předpokladu, že intervenci předem schválí Rada bezpečnosti (popřípadě jde o případ sebeobranu nebo intervence se souhlasem intervenovaného státu), půjde za akt zcela v souladu s článkem 2 odst. 4 Charty OSN. Problematická situace však může nastat u intervence, kterou Rada bezpečnosti neschválila nebo nedošlo k naplnění dalších výjimek vyplývajících z Charty OSN.

Pojem „dovolené“ humanitární intervence, tedy intervence bez souhlasu Rady bezpečnosti (tzv. unilaterální intervence), která však není a priori v rozporu se zákazem použití síly, může být definován jako „*proporcionální mezinárodní použití síly nebo hrozby vojenskou silou, vedené v principu liberální vlády nebo aliance, směřující k ukončení tyranie nebo anarchie.*“⁹¹ Někteří autoři dodávají, že „*...jde o použití síly ... států (nebo skupiny států) ... přes státní hranici směřující k prevenci nebo ukončení rozsáhlého a závažného porušování lidských práv jednotlivců odlišných od vlastních státních občanů, pokud nebyl dán souhlas státu, na jehož území se intervence uskutečňuje.*“⁹²

V případě, že Rada bezpečnosti nebude v budoucnu schopna reagovat na případy masových zvěrstev, porušování lidských práv, válečných zločinů, zločinů genocidy a zločinům

---

⁹⁰ Kioko 2003, *supra note* 26, str. 808

⁹¹ TESÓN, F.R. The liberal case for humanitarian intervention, v HOLZGREFE, J. L. a KEOHANE, R. O. (eds). *Humanitarian Intervention*. Cambridge University Press 2003. s. 93-129. ISBN 0-521-52928-X, str. 93

⁹² BUCHANAN, A. Reforming the international law of humanitarian intervention, v HOLZGREFE, J. L. a KEOHANE, R. O. (eds). *Humanitarian Intervention*. Cambridge University Press 2003. s. 130-173. ISBN 0-521-52928-X, str. 130

proti lidskosti, je velice pravděpodobné, že se unilaterální humanitární intervence stane častým jevem (jako v případě intervence v Kosovu či Libérii), morální stránka převáží mezinárodněprávní aspekty Charty OSN a v důsledku praxe států a *opinia juris* dojde k vytvoření mezinárodního obyčeje.⁹³ Důležitou úlohu ve formování mezinárodního pravidla, které by připouštělo zásah státu nebo skupiny států do jiného státu aliance nad rámec článku 2 odst. 4 Charty OSN, může mít právě praxe států jež jsou členy regionálních či sub-regionálních organizací, resp. těchto organizací samotných.

Existují v zásadě tři přístupy, jimiž lze ospravedlnit použití humanitární intervence. Jedním z nich je ospravedlnění morální potřebou („*Simple Moral Necessity Justification*“), která vychází z konceptu, že humanitární potřeba je ospravedlnitelná morálním zájmem. Druhým přístupem je ospravedlnění zákonností („*Lawfulness Justification*“). Tento přístup charakterizuje skutečnost, že intervence není ospravedlněna pouhým morálním zájmem bez konkrétního právního podkladu, ale též mezinárodněprávní úpravou, především pak úpravou ochrany základních lidských práv. Třetím přístupem je tzv. ospravedlnění nezákonnou právní reformou („*Illegal Legal Reform Justification*“). Tento přístup stojí na teorii, že porušením současného (nedostatečného) právního řádu (zejména podniknutím akce bez souhlasu Rady bezpečnosti) lze iniciovat „morální zlepšení“ mezinárodního právního systému.⁹⁴

V této souvislosti je nutné zdůraznit především poslední z uvedených přístupů, který je pro Africký region zásadní. Pokud uvážíme, že mírové operace uskutečněné Africkou unií, ECOWAS, popřípadě jinou regionální či sub-regionální organizací byly považovány za nesouladné s Chartou OSN, především pak s pravidlem *ius cogens* zakazující použití síly, byla by reforma skrze „nezákonnost“ jediným možným východiskem, jak reformovat nevyhovující systém OSN, například skrze tvorbu mezinárodního obyčeje, přičemž praxe států formující tento obyčej by musela být nutně považována jako rozporná s pravidlem uvedeným v článku 2 odst. 4 Charty OSN.

Za takovou činnost může být považována reforma systému vně Organizace spojených národů (reforma uvnitř OSN je z důvodů politických rozkolů v rámci mezinárodního společenství nereálná), a to za předpokladu uzavření multilaterální smlouvy koalici liberálně-demokratických států, která musí specifikovat přesná kritéria, která musejí být splněna pro iniciaci humanitární intervence bez souhlasu Rady bezpečnosti.⁹⁵

---

⁹³ Simma 2002, *supra* note 9, str. 132

⁹⁴ Buchanan 2003, *supra* note 92, str. 132, Iyi 2016, *supra* note 6, str. 23–25

⁹⁵ Iyi 2016, *supra* note 6, str. 226

Mezi tato kritéria lze řadit teorii spravedlivé války, jako je proporcionální použití síly a ochrana civilistů. Intervence může být dále podmíněna taktéž vydáním rezoluce Valného shromáždění nebo Rady bezpečnosti OSN odsuzující porušování lidských práv, které vyvolávají potřebu humanitární intervence.⁹⁶ Dále je možné při stanovení příslušných kritérií spoléhat na dokument Mezinárodní komise pro intervenci a státní suverenitu (*International Commission on Intervention and State Sovereignty*, ICISS) Odpovědnost za ochranu (*The Responsibility to Protect*)⁹⁷, který za kritéria považuje akty definované ustanovením Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia z roku 1948, hrozbu ztráty nebo rozsáhlých ztrát na životech, etnické čistky, zločiny proti lidskosti nebo porušení válečného práva nebo rozpadu státu, masové hladomory a občanskou válku.⁹⁸

V každém případě však půjde o akt, nesoucí se v duchu teorie ospravedlnění nezákonnou právní reformou, která je uvedena výše.⁹⁹ Zásadní úlohu v této reformě právního systému hrají právě regionální organizace, které svojí normativní či faktickou činností vytvářející obyčej do určité míry reformují mezinárodněprávní systém týkající se udržování míru a bezpečnosti.

Dosavadní činnost regionálních organizací v Africe, především pak mírové mise v Libérii, Sierra Leone, Dárfúru, a dále pak Středoafričské republice, Somálsku nebo Haiti naznačují, že dnešní obyčejové mezinárodní právo připouští právo (či povinnost) k humanitární intervenci skupiny států nebo regionálních organizací ve vnitrostátním konfliktu ve třech případech: (1) Pokud dochází k porušování lidských práv tak závažných, že lze porušení považovat za porušení mezinárodních norem *ius cogens*, (2) dochází k rozpadu státu a stavu anarchie a (3) jsou odstraněny záruky demokracie, přičemž legitimně zvolená vláda je odstraněna navzdory vůli lidu.¹⁰⁰

Teoreticky může nastat problematická situace, a to zejména v případě, kdy účel humanitární intervence nebude čistě morální, resp. nebude směřovat k ukončení násilí nebo jinému ospravedlnitelnému cíli humanitární intervence. V tomto ohledu lze poukázat na skutečnost, že humanitární intervence by neměla sloužit tomu státu (politicky ani ekonomicky), který v daném případě intervenuje do jiného státu, resp. stát, který je motivován politickými či ekonomickými

---

⁹⁶ Buchanan 2003, *supra note* 92, str. 138

⁹⁷ Kioko 2003, *supra note* 26, str. 818

⁹⁸ International Commission on Intervention and State Sovereignty. *The Responsibility to Protect* [online]. Prosinec 2001 [vid. 16. 6. 2018]. Dostupné z <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>, str. 34–36

⁹⁹ Buchanan 2003, *supra note* 92, str. 138

¹⁰⁰ LEVITT, J. Humanitarian intervention by regional actors in internal conflicts: the cases of ECOWAS in Liberia and Sierra Leone. *Temple International and Comparative Law Journal*. 1998. roč. 12, č. 2, str. 333

cíli (například migrační proudy přes hranici státu intervenujícího a intervenovaného), by se neměl zapojovat do mírové operace.¹⁰¹ V této souvislosti je možné upozornit na účast Nigérie ve vnitrostátním konfliktu v Sierra Leone, kdy někteří autoři považují účast tohoto státu jako snahu vytvořit z Nigérie hegemonu v regionu západní Afriky.¹⁰² Nutno podotknout, že účast Nigérie v mírové operaci v Sierra Leone byla předmětem kontroverze napříč mezinárodní komunitou.¹⁰³

4.1.2 Odpovědnost za ochranu

Principy humanitární intervence jsou v normativním smyslu obsažené v konceptu odpovědnosti za ochranu. Samotnému konceptu odpovědnosti za ochranu předcházela řada významných diskuzí na mezinárodní úrovni a v průběhu svého vývoje doznal koncept řadu změn od své původní formy. Idea R2P se začala formovat v období 90. let, kdy období po skončení studené války poskytlo vhodné materiální a ideové podmínky pro rozvoj konceptu. Mezi obecné faktory vzniku konceptu R2P lze zařadit stav mezinárodního systému, který se po konci studené války přesunul od systému bipolárního k systému multilaterálnímu; přehodnocení zásad, tj. posun od chápání státní suverenity jako největší mezinárodně-společenské hodnoty k univerzálnímu chápání lidských práv; a posílení vlivu mezinárodních organizací. V této souvislosti je potřeba vyzdvihnout nejen úlohu Organizace spojených národů, ale také podporu konceptu R2P ze strany regionálních organizací, jmenovitě zásah NATO v Jugoslávii, sankce EU vůči Jugoslávii, zásah ECOWAS v Libérii a Sierra Leone nebo zásah Jihoafrického rozvojového společenství v Lesothu v roce 1998.¹⁰⁴

Vývoj R2P zároveň podpořilo také vytvoření několika samostatných ideových konceptů. V tomto ohledu je v kontextu afrického regionu nutné zdůraznit dva koncepty – suverenita jako odpovědnost a zásada nelhostejnosti, které jsou neodmyslitelně spjaté s africkým regionem.

V první řadě jde o koncept suverenita jako odpovědnost („*Sovereignty as Responsibility*“), který v roce 1996 navrhl súdánský diplomat a Zvláštní zástupce generálního tajemníka OSN pro vnitřně přesídlené osoby Francis Deng. Základem tohoto konceptu byla premisa, že suverenita by nadále neměla být chápána čistě negativně, tj. pouze jako ochrana před vnějšími zásahy, ale též pozitivně, tj. jako odpovědnost vůči cizím státům i vlastnímu obyvatelstvu. Tento samostatný

---

¹⁰¹ ICISS 2001, *supra note* 98, str. 823

¹⁰² Levitt 1998, *supra note* 100, str. 374

¹⁰³ viz *infra* 5.2

¹⁰⁴ BÍLKOVÁ, V. *Odpovědnost za ochranu (R2P), Nová naděje nebo staré pokrytectví?* Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010. 177 s. ISBN 978-80-87146-27-9, str. 30

koncept měl být primárně použit právě v rámci afrického regionu, se zaměřením na vnitřně přesídlené osoby.¹⁰⁵

Druhým je koncept zásady nevměšování („*Principle of non-interference*“), který je ideou zrozenou v přímé reakci na humanitární krize a katastrofy, jimiž různé africké regiony prošly na přelomu minulého století. Podstatou této zásady je skutečnost, že by státy neměly na masové porušování lidských práv reagovat nevměšováním se, ale nelhostejností. Tento princip je obsažen například v článku 4 odst. h) Zakládajícího aktu AU nebo v ECOWAS Protokolu.¹⁰⁶ Lze konstatovat, že inkorporaci principu odpovědnosti AU za ochranu obsaženého v článku 4 odst. h) Zakládajícího aktu AU ovlivnila například genocida ve Rwandě.¹⁰⁷

Africké státy jsou obecně konceptu R2P nakloněni. Důvěryhodnost v africké pojetí konceptu R2P umocňuje skutečnost, že africké státy mají zájem koncept R2P používat proti sobě, nikoliv vůči jiným regionům¹⁰⁸ (jako v případě amerického či evropského pojetí R2P).

Zásadní pro vývoj konceptu R2P bylo období let 2001–2005. V roce 2001 byl přijat dokument Mezinárodní komise pro intervenci a státní suverenitu Odpovědnost za ochranu (*The Responsibility to Protect*). O tři roky později došlo k vydání zprávy Panelu na vysoké úrovni pro hrozby, výzvy a změnu, Bezpečnější svět: naše sdílená odpovědnost.¹⁰⁹ V roce 2005 pak generální tajemník Kofi Annan vydal zprávu Ve větší svobodě: směrem k rozvoji, bezpečnosti a lidským právům pro všechny.¹¹⁰

Posledním zásadním dokumentem v etapě rozvoje konceptu R2P se stal Závěrečný dokument Světového summitu v roce 2005.¹¹¹ Závěrečný dokument Světového summitu předpokládá, že „*mezinárodní společenství má, skrze Organizaci spojených národů, odpovědnost použít vhodných diplomatických, humanitárních a dalších pokojných prostředků, v souladu s Kapitolou VI a Kapitolou VIII Charty, a to za účelem ochrany populace před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti.*“¹¹² Ochrana by měla být dle Závěrečného dokumentu ve formě kolektivní akce skrze Radu bezpečnosti, v souladu s Chartou a

---

¹⁰⁵ tamtéž, str. 30

¹⁰⁶ tamtéž, str. 30

¹⁰⁷ Gumedze 2010, *supra note* 34, str. 139

¹⁰⁸ tamtéž, str. 130

¹⁰⁹ Panel 2004, *supra note* 41

¹¹⁰ Report Generálního tajemníka, In larger freedom: towards development, security and human rights for all (přijatý 21. března 2005) UN Doc A/59/2005

¹¹¹ Rezoluce VS č. 60/1 (přijata 24. listopadu 2005) UN Doc A/RES/60/1

¹¹² Rezoluce VS č. 60/1 (přijata 24. listopadu 2005) UN Doc A/RES/60/1, odst. 138

tam kde je to vhodné ve spolupráci s regionálními organizacemi.¹¹³ Spolupráce s regionálními organizacemi (zvláště v africkém regionu) byla zdůrazněna již ve zprávě Panelu na vysoké úrovni pro hrozby, výzvy a změnu. Panel nicméně podtrhl, že by tyto kolektivní zabezpečovací mechanismy měly být provedeny vždy skrze Radu bezpečnosti nebo se souhlasem tohoto orgánu.¹¹⁴

Ke konceptu R2P v kontextu oblastních dohod a orgánů se taktéž vyjádřila Rada bezpečnosti¹¹⁵ či Valné shromáždění OSN.¹¹⁶

Koncept R2P předpokládá, že suverenita každého státu zahrnuje povinnost takového státu k ochraně svých občanů.¹¹⁷ V případě, že dochází k útrapám populace tohoto státu, jako výsledek vnitřního konfliktu, represálií, vzpoury nebo rozpadu státu a stát není ochoten problémy řešit, princip zákazu použití síly ustupuje principu R2P („*principle of non-intervention yields to the international responsibility to protect*“).¹¹⁸ Státní suverenita sama o sobě slouží k ochraně společenských hodnot a jako taková nesmí být zneužita. Bývalý Generální tajemník OSN se vyjádřil, že „*je v mezinárodním právu a praxi zakotven princip, že suverenita nemůže chránit toho, kdo iniciuje nebo páchá masové zločiny, na které se vztahuje koncept odpovědnosti za ochranu.*“¹¹⁹

Ve své podstatě ten, kdo při porušování těchto základních hodnot spoléhá na státní suverenitu, neměla by mu být tato ochrana poskytována.¹²⁰ Lidská práva jsou práva jednotlivců, a z toho důvodu jsou nezávislá na historii, kultuře a státních hranicích.¹²¹ Bývalý Generální tajemník OSN Kofi Annan ve svém projevu zdůraznil, že neefektivita Rady bezpečnosti týkající se schvalování intervencí naznačuje zásadní rozpor a napětí mezi dvěma klíčovými prvky

---

¹¹³ tamtéž

¹¹⁴ Panel 2004, *supra note* 41 odst. 220

¹¹⁵ Rezoluce RB č. 1674 (přijata 28. dubna 2006) UN Doc S/RES/1674

¹¹⁶ United Nations General Assembly Department of Public Information, *For Those Facing Mass Rape and Violence, the Slow Pace of Global Deliberations Offers No Relief, Secretary-General Cautions in General Assembly Debate* [online]. 2011 [vid. 18. 6. 2018]. Dostupné z <https://www.un.org/press/en/2011/ga11112.doc.htm>

¹¹⁷ ICISS 2001, *supra note* 98, str.10

¹¹⁸ tamtéž

¹¹⁹ Report Generálního tajemníka, *Implementing the Responsibility to Protect, Report of the Secretary-General* (přijaty 12. ledna 2009) UN Doc A/63/677, odst. 54

¹²⁰ Tesón 2003, *supra note* 91, str. 93

¹²¹ tamtéž

mezinárodněprávního systému: respekt státní suverenity a závazek k pokojným vztahům mezi státy na straně jedné a ochranu základních lidských práv na straně druhé.¹²²

Základní východiska konceptu R2P vycházejí ze závazků vyplývajících ze (1) státní suverenity, (2) odpovědnosti Rady bezpečnosti za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti podle článku 24 Charty OSN, (3) zvláštních závazků podle mezinárodních deklarácí, paktů a smluv týkajících se lidských práv, humanitárního práva mezinárodního a národního, (4) vyvíjející se praxe států, regionálních organizací a samotné Rady bezpečnosti.¹²³

Samotný koncept R2P se skládá ze 3 pilířů, které tvoří tři specifické prvky odpovědnosti: odpovědnost za prevenci („*the responsibility to prevent*“), odpovědnost za reakci („*the responsibility to react*“) a odpovědnost za obnovu („*the responsibility to rebuild*“).¹²⁴

Odpovědnost za prevenci předpokládá vypořádání se s přímými i nepřímými příčinami vnitřního konfliktu a jiných krizí způsobených člověkem, při kterých je ohrožena populace. Odpovědnost za reakci předpokládá povinnost reagovat odpovídajícími prostředky na vzniklé situace, což může zahrnovat sankce, mezinárodní stíhání a v krajním případě vojenskou intervenci. Odpovědnost za obnovu předpokládá povinnost poskytnout, zejména po vojenské intervenci, plnou asistenci při obnově, rekonstrukci a usmíření, přičemž podstatnou složkou je vypořádání se s následky, které měla vojenská intervence zastavit či odvrátit.¹²⁵

Regionální a sub-regionální organizace hrají při implementaci konceptu R2P zásadní roli, ve své zprávě týkající se regionálních a sub-regionálních organizací a konceptu R2P podtrhl bývalý Generální tajemník OSN Ban-Ki Moon význam těchto organizací při implementaci R2P. Dle Generálního tajemníka jsou organizace jako ECOWAS nebo Africká unie „*předvojem mezinárodního úsilí v tvorbě principů ochrany a praktických nástrojů, jak těchto principů dosáhnout.*“¹²⁶

---

¹²² United Nations General Assembly Department of Public Information. Secretary-General Presents his Annual Report to General Assembly [online]. 20. září 1999 [vid. 18. 6. 2018]. Dostupné z <https://www.un.org/press/en/1999/19990920.sgsm7136.html>

¹²³ ICISS, *supra note* 98, str.10

¹²⁴ Gumedze 2010, *supra note* 34, str. 141–145

¹²⁵ tamtéž, str. 10

¹²⁶ Zpráva Generálního tajemníka, The role of regional and sub-regionl arrangements in implementing the responsibility to protect (přijaty 28. června 2011) UN Doc. A/65/877-S2011/393, str. 2, bod 4

4.2 Soulad oblastních dohod a orgánů s Chartou OSN

4.2.1 Primární odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti v Africe

V souvislosti s normativním systémem Organizace spojených národů, Africké unie a ECOWAS je třeba zkoumat, která těchto mezinárodních organizací nese primární odpovědnost za udržování míru a bezpečnosti na africkém kontinentu (popřípadě v jednotlivých afrických regionech v případě sub-regionálních organizací).

Článek 16 odst. 1 PSC Protokolu zmocňuje k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti Africkou unii, článek 10 písm. a) Protokolu ECOWAS zmocňuje k udržení míru a bezpečnosti Mediační a bezpečnostní Radu ECOWAS. Oba články jsou ve zjevném rozporu s článkem 24 odst. 1 Charty OSN, který dává primární odpovědnost za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti Radě bezpečnosti OSN.

V PSC Protokolu můžeme dále nalézt ustanovení, které přiznává primární odpovědnost za udržení míru a bezpečnosti Radě bezpečnosti OSN¹²⁷ ve výše zmíněném článku 16 odst. 1 je však tento úkol svěřen právě Mírové a bezpečnostní radě Africké unie.¹²⁸ Tento přístup reflektuje skutečnost, že Africká unie sice uznává mandát Rady bezpečnosti vyplývající z Charty OSN, nicméně tento mandát lze uplatnit pouze v případě, kdy nepostačuje udržení míru a bezpečnosti ze strany regionální organizace. Tedy jinými slovy je Rada bezpečnosti odpovědná za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti globálně, v africkém regionu má však primární odpovědnost za udržení míru a bezpečnosti Africká unie.¹²⁹

Článek 17 odst. 2 PSC Protokolu v rozporu s Kapitolou VII Charty OSN stanoví, že Africká unie bude žádat asistenci ze strany OSN, pokud to bude nezbytné a není nutné se obracet na Radu bezpečnosti v otázce udržování míru a bezpečnosti.¹³⁰ Obdobný závěr lze učinit taktéž v případě ECOWAS, a to zejména s ohledem na dikci článku 10 ECOWAS Protokolu a zároveň z toho důvodu, že ECOWAS uskutečnil dvě operace bez předchozího souhlasu Rady bezpečnosti (mise v Libérii a Sierra Leone níže).

Výše uvedené přístupy ze strany Africké unie a ECOWAS (a stejně tak organizací kolektivní bezpečnosti v jiných regionech, jmenovitě NATO v Kosovu), bylo nutné přijmout z jednoho prostého důvodu – neefektivity mezinárodního systému udržování míru a bezpečnosti ze strany Rady bezpečnosti OSN. Tato skutečnost vedla k tomu, že regionální organizace musely přijmout

---

¹²⁷ PSC Protokol, *supra note* 36, čl. 17 odst. 1

¹²⁸ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 154

¹²⁹ Gumedze 2010, *supra note* 34, str. 147

¹³⁰ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 155

takový přístup, který vedl k reinterpretaci Kapitoly VIII Charty OSN a k redistribuci autority z globálních na regionální hráče,¹³¹ například v důsledku byrokratických překážek uvnitř Organizace spojených národů.¹³²

Pro úplnost je nutné zmínit zprávu bývalého generálního tajemníka Ban-Ki Moona, který vidí vztah mezi Radou bezpečnosti OSN a regionálními, resp. sub-regionálními organizacemi, zejména s ohledem na článek 52 odst. 2 a článek 53 odst. 1 Charty OSN, jako vztah vertikální, kdy Rada bezpečnosti je primárním orgánem udržování míru a bezpečnosti, přičemž za tímto úkolem využívá oblastních dohod a orgánů.¹³³

Přenos primární odpovědnosti za udržování míru a bezpečnosti z Rady bezpečnosti OSN na orgány regionálních a sub-regionálních organizací by v konečném důsledku mohl mít zásadní negativní dopady na udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Ztráta jednotné autority by totiž mohla vést k podřívání mezinárodního systému zřízeného Chartou OSN a ztrátě politické důvěry v instituce Organizace spojených národů, popřípadě ke ztrátě vůle mezinárodního společenství financovat mírové projekty¹³⁴

4.2.2 Otázka unilaterální intervence

Po druhé světové válce se v průběhu konference v Dumbarton Oaks v roce 1944 přišlo s návrhem, aby regionální donucovací akce nemohly být uskutečňovány bez souhlasu Rady bezpečnosti, a to zejména z obavy, aby se z regionálních organizací nestaly pouhé agresivní aliance.¹³⁵ Taktéž panovaly obavy z toho, aby systém Organizace spojených národů nebyl větší samostatností oblastních dohod oslaben.¹³⁶ Tento návrh byl později v roce 1945 schválen na Jaltské konferenci a přijat na konferenci v San Franciscu, kde vznikla Organizace spojených národů.¹³⁷

Tato část práce je zaměřena na posouzení toho, zda příslušné právní instrumenty afrických oblastních dohod a orgánů dávají regionálním a sub-regionálním organizacím právo uskutečnit

---

¹³¹ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 156

¹³² Gumedze 2010, *supra note* 34, str. 147

¹³³ Report Generálního tajemníka, The role of regional and sub-regionl arrangements in implementing the responsibility to protect (přijatý 28. června 2011) UN Doc. A/65/877-S2011/393, str. 2 bod 5

¹³⁴ BROCKMAN, J. Liberia: The Case for Changing U.N. Processes for Humanitarian Interventions. *Wisconsin International Law Journal*. 2004 roč. 22, str. 711

¹³⁵ Simma 2002, *supra note* 9, str. 862

¹³⁶ As 2006, *supra note* 16, str. 331

¹³⁷ *tamtéž*

vojenskou intervencí v souladu s aplikovatelným mezinárodním právem, zejména v souladu se zákazem použití síly podle článku 2 odst. 4 Charty OSN nad rámec mezinárodně uznávaných výjimek ze zákazu použití síly.¹³⁸

Článek 2 odst. 4 Charty OSN zakazuje použití síly, resp. ukládá státům povinnost „vystříhat se v mezinárodních vztazích použití nebo hrozby silou“.¹³⁹ Ustanovení článku 2 odst. 4 Charty OSN a pravidlo zákazu použití síly je pravidlem *jus cogens* a uznávaným obyčejem v mezinárodním právu.¹⁴⁰ Použití síly nebo jinak zasáhnout do vnitřních poměrů jiného státu bez souhlasu toho státu je porušením výše uvedeného pravidla. Charta OSN předpokládá dvě obecné výjimky ze zákazu použití síly, a to použití síly schválené Radou bezpečnosti podle článku 42 Charty OSN a právo na individuální či kolektivní sebeobranu podle článku 51 Charty OSN.

Článek 4 písm. h) Zakládajícího aktu AU, článek 25 ECOWAS Protokolu a odstavce 46 a 52 Právního rámce ECOWAS pro prevenci konfliktů zmocňují organizace intervenovat do vnitřních záležitostí státu, který je členským státem organizace za účelem předejít masovým zvěrstvům („*mass atrocities*“). Pokud porovnáme článek 4 písm. h) a j) Zakládajícího Aktu AU a články 4 písm. j) a k), 6 písm. d), 7 písm. c)–g), 16 odstavec 1, 17 písm. odstavec 1, 2 PSC Protokolu, dojdeme k závěru, že Africká unie není povinna žádat Radu bezpečnosti k provedení intervence do členského státu AU. Tato skutečnost zcela evidentně porušuje článek 103 Charty, který stanoví, že v případě rozporu mezi závazky členů OSN podle Charty a jejich závazky podle kterékoli jiné mezinárodní dohody mají přednost ustanovení Charty OSN a dle některých názorů je nutné takovou smlouvu považovat za neplatnou.¹⁴¹

Zásadní konflikt vyvstává mezi článkem 2 odst. 4 Charty OSN stanovující zákaz použití síly a hrozby silou a článkem 2 odst. 7 Charty OSN stanovující pro OSN zákaz zasahovat do věcí, které podstatně patří do vnitřní pravomoci kteréhokoliv státu na straně jedné a článkem 4 písm. h) Zakládajícího aktu AU, které dává Africké unii právo intervenovat ve členském státě na základě schválení Shromáždění AU, a to v souvislosti s válečnými zločiny, genocidou a zločiny proti

---

¹³⁸ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 10

¹³⁹ Charta OSN, *supra note* 2, článek 4 odst. 2

¹⁴⁰ Rozsudek ve věci Některé vojenské polovojenské činnosti v Nicaragui a proti ní (Nicaragua vs. Spojené státy Americké) (Merits) [1986], ICJ Reports 14, str. 100-101

¹⁴¹ WIPPMAN, D. Treaty-based intervention: who can say no? *University of Chicago Law Review*. 2002, roč. 62, str. 605, také Rozsudek ve věci Některé vojenské a polovojenské činnosti v Nicaragui a proti ní (Nicaragua vs. Spojené státy Americké) (Merits) [1986], ICJ Reports 14, str. 440, kde MSD stanovil, že „regionální, bilaterální a multilaterální dohody musejí být vždy v souladu s článkem 103“

lidskosti páchanými v takovém státě.¹⁴² Rozsah těchto zločinů byl definován v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu.¹⁴³

V této souvislosti je v první řadě nutné poukázat na Společný africký postoj k navrhované reformě Organizace spojených národů, tzv. Ezulwiniho konsenzus, přijatý v roce 2005.¹⁴⁴ Tento dokument, mimo jiné, komentoval vztah článku 4 odst. h) Zakládajícího aktu EU s právem Organizace spojených národů, který dopadá na zákaz použití síly. Ezulwiniho konsenzus uvádí, že jakékoliv použití síly mimo právní rámec článku 51 Charty OSN *nebo* článku 4 odst. h) Zakládajícího aktu AU by mělo být zakázáno. Zároveň je zmíněno, že jedinou výjimkou ze zákazu použití síly zůstává právo na sebeobranu.¹⁴⁵

Z Ezulwiniho konsenzu lze vyvodit tři závěry. Za prvé, AU považuje pravidlo obsažené v článku 2 odst. 4, článek 51 a Kapitulu VII Charty OSN za aplikovatelné právo mezi Africkou unií a jejími členskými státy i dalšími státy mimo AU a Organizací spojených národů. Za druhé, AU vytváří nové pravidlo obsažené v článku 4 odst. h) jejího zakládajícího aktu, které má být aplikovatelné pouze mezi organizací a jejími členskými státy. Za třetí, Africká unie vnímá článek 4 odst. h) jako další výjimku k obecnému zakazu použití síly podle článku 2 odst. 4 Charty OSN.¹⁴⁶ Dalším podstatným poselstvím Ezulwiniho konsenzu je zmínka o tom, že v určitých urgentních situacích, které vyžadují okamžitou reakci, je možné, aby Rada bezpečnosti OSN udělila svůj souhlas s intervencí *ex-post*.¹⁴⁷

Ačkoliv ECOWAS nepřijal obdobné stanovisko, lze uzavřít, že vzhledem ke skutečnosti, že všechny státy, které jsou členem ECOWAS jsou taktéž členskými státy AU, a žádný z těchto států se nevyjádřil k výše uvedenému v záporném smyslu, tato sub-regionální organizace zaujímá stejnou pozici jako je stanovisko Africké unie obsažené v Ezulwiniho konsenzu.¹⁴⁸

Otázkou také zůstává, zda se článek 2 odst. 4 Charty OSN aplikuje pouze na mezistátní konflikty nebo se týká taktéž konfliktů vnitrostátních. Lze konstatovat, že v případě, že by se článek 2 odst. 4 Charty OSN aplikoval pouze na mezistátní konflikty, nedopadl by na článek 4 písm. h) Zakládajícího Aktu AU, protože ten je určen primárně pro úpravu konfliktů

---

¹⁴² Zakládající akt AU, *supra note* 22, článek 4 odst. h)

¹⁴³ Statut MSD, *supra note* 14, čl. 6–8

¹⁴⁴ Rezoluce Výkonné rady AU, Společná africká pozice k navrhované reformě Organizace spojených (přijata 7.-8. března 2005) AU Doc Ext/EX.CL/2 (VII)

¹⁴⁵ *tamtéž*, str. 6

¹⁴⁶ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 152

¹⁴⁷ Gumedze 2010, *supra note* 34, str. 141

¹⁴⁸ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 152

vnitrostátních.¹⁴⁹ Jako podporu pro tento argument lze uvést skutečnost, že dle článku 2 odst. 7 Charty OSN není OSN oprávněna zasahovat do vnitřních poměrů jednotlivých států.¹⁵⁰

Dále jsou rozvedeny dva hlavní argumenty podporující závěr, že unilaterální intervence za strany regionálních dohod a orgánů je v souladu s mezinárodním právem. Prvním argumentem je soulad oblastní dohody podle mezinárodního smluvního práva a zároveň vyjádření souhlasu s intervencí, který je dán *a priori* přímo v této dohodě. Druhým argumentem je předpoklad vytvoření regionálního obyčeje, který působí mimo rámec zákazu použití síly dle článku 2 odst. 4 Charty OSN a ve své podstatě tvoří třetí výjimku ze zákazu použití síly.

4.2.2.1 Právo na intervenci z pohledu mezinárodního smluvního práva

V této části práce je podrobněji rozebrána platnost regionální dohody, která obsahuje právo regionální organizace na intervenci, a to z pohledu článku 2 odst. 4 Charty OSN, resp. článku 103 Charty OSN. Dalším problematickým aspektem rozebraným v této části práce je zákonnost souhlasu s intervencí v mezinárodní smlouvě. Hlavním argumentem pro platnost mezinárodní dohody je zde předchozí souhlas státu s intervencí, který je zakotven v příslušné mezinárodní smlouvě.¹⁵¹

V první řadě je nutné zmínit, že existují dva, resp. tři modely, pokud jde o posuzování humanitární intervence založené smlouvou. První přístup, založený na modelu *freedom-to-contract*, předpokládá, že součástí suverenity každého státu je možnost tuto suverenitu omezit smlouvou.¹⁵² V této souvislosti je možné poukázat na rozsudek Stálého dvora mezinárodní spravedlnosti ve věci S.S. Wimbledon, který zdůraznil, že „skutečnost, že se stát zavázal plnit povinnosti vyplývající z mezinárodní smlouvy neznámá, že se vzdal své suverenity. Znamená to pouze, že stát uložil na svou suverenitu určitá omezení. Právo vstupovat do mezinárodních dohod je atributem státní suverenity.“¹⁵³ Je nutné poznamenat, že pokud smlouva obsahující právo na

---

¹⁴⁹ DINSTEIN, Y. *War, aggression and self-defence*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. 440 s. ISBN 9781316641668, str. 87

¹⁵⁰ tamtéž, str. 87

¹⁵¹ THOMAS E., The war-like Isle: origins and elements of the current crisis. *Stanford Law Review* 1996, roč. 18, s. 1021-1050, str. 1021

¹⁵² As 2006, *supra note* 16, str. 334

¹⁵³ Rozsudek ve věci S.S. Wimbledon (Velká Británie, Francie, Itálie a Japonsko vs. Německo) [1923] PCIJ Series A, No. 1, str. 25

intervenci, která by měla nezákonný objekt, například by šlo o pakt agrese, byla by taková mezinárodní smlouva neplatná.¹⁵⁴

Druhý model je založen na principu, že státní suverenita je součástí *ius cogens*, a tedy jakákoliv smlouva, která by byla v rozporu s principem suverenity státu by byla od počátku neplatná. Třetí, nejmodernější, přístup zahrnuje prvky z přístupů předchozích. Tento přístup obsahuje dva prvky, které musejí být splněny, aby mohla být intervence založená smlouvou platná. V první řadě musí být souhlas učiněný ve smlouvě platný, resp. musí být dán orgánem, který je oprávněn danou smlouvu uzavřít, tedy musí jít o mezinárodně uznanou vládu, a zároveň musí existovat možnost daný souhlas v budoucnu odvolat.¹⁵⁵ Rozlišení legitimní vlády ve vnitrostátních afrických konfliktech, kde často dochází k rychlé výměně vládní garnitury v důsledku státních převratů, může být z pohledu mezinárodního i vnitrostátního práva poměrně problematickou záležitostí.

Obecně lze říci, že podle mezinárodního práva je legitimní vláda oprávněna požádat o intervenci na své státní území.¹⁵⁶ Uzavření smlouvy, která ve své podstatě obsahuje právo regionální organizace na intervenci, která sleduje legitimní cíl (například ochranu lidských práv), může být považována za souhlas s touto intervencí daný *a priori*.¹⁵⁷ Účelem článku 2 odst. 4 Charty OSN je regulovat použití síly ze strany států. Když se státy dohodnou, že zvětší rozsah dovoleného použití síly mezi těmito státy nad rámec pravidla obsaženého v multilaterální smlouvě, takové ujednání jde mimo pravidlo obsažené v článku 2 odst. 4 charty OSN a Rada bezpečnosti je v takovém případě oprávněna zasahovat pouze v případě, kdy je touto intervencí ohrožen mezinárodní mír nebo bezpečnost.¹⁵⁸

Tím, že státy přistoupily k podpisu mezinárodní smlouvy, která limituje jejich suverenitu (v tomto případě možnosti intervenovat bez souhlasu dotčeného státu v případě splnění určitých, předem daných, podmínek), členské státy AU a ECOWAS přijaly skutečnost, že skutečná státní suverenita pochází z lidu a v případě, že stát selže v zajištění ochrany svých občanů, stát ztrácí nárok na legitimitu, suverenitu a ochranu před neoprávněným zásahem do vnitřních poměrů. Právo regionální organizace intervenovat je v takovém případě aktivováno.¹⁵⁹ Dle některých autorů však

---

¹⁵⁴ BROWNIE, I. *International law and the use of force by states*. Oxford: Clarendon Press, 1991. 560 s. ISBN 9780198251583 (dále jen „Brownlie 1991“), str. 320–321

¹⁵⁵ As 2006, *supra note* 16, str. 344

¹⁵⁶ Brownlie 1991, *supra note* 154, str. 321

¹⁵⁷ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 260

¹⁵⁸ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 261

¹⁵⁹ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 17

nelze za souhlas považovat přistoupení k mezinárodní smlouvě, která sama o sobě předpokládá možnost intervence do jiného státu, který je signatářem této smlouvy.¹⁶⁰

Dalším argumentem pro podporu legality regionálních dohod obsahujících právo na intervenci je skutečnost, že příslušné regionální a sub-regionální dohody ve své podstatě naplňují smysl a účel Charty OSN a zpřesňují cíle tohoto mezinárodního dokumentu,¹⁶¹ například s ohledem na závazek chránit lidská práva a hodnoty právního státu. Taktéž je možné uzavřít, že pokud stát intervenuje s cílem chránit lidská práva, a to na základě zmocnění vyplývající ze smlouvy, jedná tento stát v souladu s cíli Charty OSN, a souhlas Rady bezpečnosti tak není v tomto ohledu nutný.¹⁶²

4.2.2.2 Právo na intervenci z pohledu mezinárodního obyčeje

Mezinárodní obyčej má jako pramen mezinárodního práva dvě složky – praxi států a prvek *opinio juris*.¹⁶³ Význam mezinárodního regionálního obyčeje pro právo Africké unie, resp. ECOWAS na intervenci bez souhlasu Rady bezpečnosti tkví především v tom, že je velice nepravděpodobné, že by došlo ke změně příslušných článků Charty OSN, týkající se zákazu použití síly, v důsledku rozpolcenosti mezinárodní politické scény. Z tohoto důvodu nelze očekávat smluvní modifikaci pravidla zakazujícího použití síly, v tomto případě však lze uvažovat otázku mezinárodního obyčejového práva regionálního charakteru a zákazem použití síly vyplývající z Charty OSN.

Jako pravidlo *ius cogens* nemůže být článek 2 odst. 4 Charty OSN derogován smluvním ustanovením regionální či sub-regionální organizace, avšak jak uvádí Iyi, pravidlo umožňující Africké unii intervenovat do členských států „*představuje změnu v normativním charakteru principu použití síly a z tohoto důvodu vytváří nové regionální obyčejové právo v Africe, a to proto, že třetí výjimka ze zákazu použití síly tvoří vývoj v obyčejovém právu, které může mít za následek modifikaci článku 2 odst. 4 Charty OSN.*“¹⁶⁴ Obecně lze konstatovat, že pravidlo uvedené

---

¹⁶⁰ Simma 2002, *supra note* 9, str. 2-4

¹⁶¹ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 11

¹⁶² FARER, T.J. An inquiry into the legitimacy of humanitarian intervention. In DAMROSCH, L.F. a SCHEFER, D.J. (eds) *Law and force in the new international order*. Oxford: Westview Press 1991. s. 326. ISBN 0813313570, str. 332

¹⁶³ Rozsudek ve věci Pevninská mělčina severního moře (Německo vs. Dánsko; Německo vs. Nizzemsko) (Merits) [1969] ICJ Reports 3, odst. 77, Statut MSD, *supra note* 14, článek 38, odst. 1. písm. b), Report of the International Law Commission (4. května -5. června a 6. července – 7. srpna 2015) UN doc. A/70/10, Nicaragua vs United States of America, odst. 207

¹⁶⁴ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 11

v mezinárodní smlouvě může být modifikováno mezinárodním regionálním obyčejem.¹⁶⁵ Článek 62 Vídeňské úmluvy o smluvním právu stanoví, že smlouva může být modifikována praxí států.¹⁶⁶ Pravidlo mezinárodního obyčejového práva, které se týká použití síly existuje nezávisle na Chartě OSN.¹⁶⁷ Aplikace mezinárodního regionálního obyčeje může vytvořit další výjimku ze zákazu použití síly vedle článku 51 Charty OSN.¹⁶⁸

Simma uvádí, že je možné, aby v budoucnu došlo k vytvoření *opinia juris* v otázce humanitární intervence a k rozšíření potřebné praxe států (zejména s ohledem na morální aspekty intervence), zároveň však dodává, že doposud nedošlo k naplnění těchto dvou obligatorních prvků mezinárodního obyčeje.¹⁶⁹

Mezinárodní obyčej může vzniknout za předpokladu, že stát ospravedlňuje své akce tím, že jde o zpřesnění již existujícího pravidla. Naopak v případě, že stát nebo mezinárodní organizace uznává existující pravidlo, zatímco trvá na tom, že porušení takového pravidla může být v konkrétní situaci omluvitelné (například použitím konceptu humanitární intervence), o tvorbu mezinárodního obyčeje nepůjde.¹⁷⁰

Zároveň je nutné odlišovat regionální pravidlo obyčejového mezinárodního práva, které tvoří akce podniknuté státy v určitém regionu, popřípadě regionálními či sub-regionálními organizacemi, od všeobecného mezinárodního obyčejového práva. Všeobecný mezinárodní obyčej by mohl mít svůj normativní dopad územní, tedy v souvislosti s určitým regionem nebo dopad věcný, tedy by v konkrétním případě dopadal na regionální organizace jako takové (bez ohledu na příslušnost k určitému regionu).

Jako důkaz vytvoření všeobecného mezinárodního obyčeje, který by dopadal na regionální organizace jako celek, lze považovat například (kromě akcí podniknutých samotnými africkými organizacemi) akci NATO v Kosovu nebo akce v rámci Evropské unie, které směřují k udržení míru a bezpečnosti. Ohledem situace v Kosovu lze uvést protiargument, který hovoří o tom, že skutečnost, že akce v Kosovu nebyla odsouzena jako akce odporující Chartě OSN neznamená, že

---

¹⁶⁵ Vídeňská úmluva, *supra note* 13, preambule, Rozsudek ve věci Chrám Preah Vihear (Kambodža vs. Thajsko) (Merits) [1962] ICJ Reports 6, strany 33–35

¹⁶⁶ Vídeňská úmluva, *supra note* 13, článek 62

¹⁶⁷ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 276

¹⁶⁸ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 276

¹⁶⁹ Simma, *supra note* 9, str. 131, tento názor byl obsažen v knize publikované v roce 2002

¹⁷⁰ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 275

by svou podstatou podpořila vznik mezinárodního obyčeje.¹⁷¹ V právních aktech EU, které se týkají bezpečnostní politiky, není zmínka o tom, že by bylo nutné případné akce na podporu míru a bezpečnosti podnikat pouze se souhlasem Rady bezpečnosti OSN.¹⁷² Z akcí podniknutých na africkém kontinentu, které by podpořily argument tvorby mezinárodního obyčeje použití síly bez souhlasu Rady bezpečnosti, lze vyzdvihnout akci podniknutou ECOWAS v Libérii, Sierra Leone nebo akci Jihoafrického rozvojového společenství ve Středoafričské republice.¹⁷³

Na rozdíl od výše uvedeného všeobecného mezinárodního obyčeje, regionální obyčej zavazuje pouze státy v konkrétním regionu.¹⁷⁴ Jak bylo zmíněno Mezinárodním soudním dvorem v rozsudku Právo průchodu přes indické území, tvorby regionálního obyčeje se musí účastnit více než dva státy, není však nutné, aby určité pravidlo bylo za obyčej považováno všemi státy regionu.¹⁷⁵ Jak bylo řečeno Mezinárodním soudním dvorem v rozsudku ve věci Práva občana Spojených států amerických v Maroku, regionální obyčej je považován za pramen práv ve smyslu článku 38 odst. 1 Statut MSD.¹⁷⁶

V případě ECOWAS nelze mít pochyb o tom, že byl vytvořen regionální obyčej, zejména s ohledem na výše uvedené akce podniknuté pod hlavičkou této sub-regionální organizace.¹⁷⁷ Kromě samotné organizace ECOWAS lze zmínit například Jihoafrické rozvojové hospodářství, které intervenovalo v Lesothu v roce 1998. Zaniklá Organizace africké jednoty, resp. samotná Africká unie měla málo příležitostí k uskutečnění akcí na podporu míru a bezpečnosti v regionu bez souhlasu Rad bezpečnosti, je tak těžké učinit závěr, že se v případě Africké unie jedná o obyčej stanovující výjimku z obecného zákazu použití síly v Africe.

Africká unie je složena z 54 členských států, všechny tyto státy ratifikovaly Zakládající akt AU a 49 z nich ratifikovalo PSC Protokol. ECOWAS má 15 členů, z nichž všichni ratifikovali revidovanou Smlouvu ECOWAS a ECOWAS Protokol. Kromě toho tyto africké státy podporují

---

¹⁷¹ KUNCHAK, M. The African Union and the Right to intervention: is there a need for UN Security Council authorisation? *South African Yearbook of International Law*. 2006, roč. 31, str. 204

¹⁷² Iyi 2016, *supra note* 6, str. 277

¹⁷³ Levitt 1998, *supra note* 100, str. 333

¹⁷⁴ Rozsudek ve věci Práva průchodu přes indické území (Portugalsko vs. Indie) (Merits) [1960] ICJ Reports 4 str. 39, Rozsudek ve věci Diplomatického azylu (Columbie vs. Peru v Peru) (Merits) [1960] ICJ Reports 266 (disentující názor soudce Alvarezze), str. 293–294

¹⁷⁵ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 279

¹⁷⁶ Práva občanů Spojených států amerických v Maroku (Francie vs. Spojené státy americké) (Merits) [1952] ICJ Reports 176, strany 199–200

¹⁷⁷ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 280

a poskytují jednotky pro mise AU a za účelem implementace ustanovení ve výše uvedených smlouvách. Tato skutečnost lze považovat za prvek *opinio juris*, který má (společně s výše uvedenou praxí států), za následek vytvoření regionálního obyčeje, kodifikovaného v mezinárodních smlouvách, který zakotvuje (nikoliv v rozporu s Chartou OSN) právo regionálních a sub-regionálních organizací intervenovat v taxativně uvedených případech ve svých členských státech.¹⁷⁸

V souvislosti s tvorbou mezinárodního obyčeje, resp. regionálního obyčeje, je potřeba zmínit další aspekt, a to přispění rezolucí Valného shromáždění OSN k tvorbě mezinárodního obyčeje. Jak bylo řečeno Mezinárodním soudním dvorem ve věci Některé vojenské a polovojenské činnosti v Nikaragui a proti ní, řada rezolucí Valného shromáždění OSN může v souhrnu hrát významnou roli ve formování mezinárodního obyčeje.¹⁷⁹

---

¹⁷⁸ Iyi 2016, *supra* note 6, str. 282

¹⁷⁹ Rozsudek ve věci Některé vojenské a polovojenské činnosti v Nikaragui a proti ní (Nicaragua vs. Spojené státy americké) (Merits) [1986], ICJ Reports 14

v citovaném případě šlo o rezoluce VS OSN, které se dotýkaly zákazu intervence a agrese jako pravidla mezinárodního obyčeje

5 Příklady intervencí ze strany AU a ECOWAS

5.1 Libérie (ECOWAS)

Od počátku svého vzniku se země potýkala s problémy spojenými s konflikty mezi komunitou americko-liberijských obyvatel a původních kmenových obyvatel.¹⁸⁰ Liga národů v roce 1929 vyjádřila své znepokojení nad tím, že vláda profituje z otroctví a nucené práce, které jsou vystaveni původní obyvatelé země. Americko-liberijské obyvatelé tvořili zhruba 5 % celkové populace. Většinová populace žila v chudobě, zatímco americko-liberijské obyvatelé byli součástí ekonomického vzrůstu země.¹⁸¹ Tato situace vyústila ve státní převrat v roce 1980, kdy se vládu ujal Samuel Doe, první hlava státu s kořeny původních kmenových obyvatel země. Doe nastavil politiku diskriminace, přičemž prosazoval nadřazenost svého kmene Krahn nad ostatními etnickými skupinami.

Roky vnitřních konfliktů daly v roce 1989 vzniknout Liberijské národní vlastenecké frontě (*National Patriotic Front of Liberia*, dále jen „NPFL“), v jejímž čele stál Charles Taylor. Taylor, potomek americko-liberijských obyvatel země, utvořil opozici s utlačovanými minoritami a rychle se chopil moci. Na obou stranách konfliktu docházelo k porušování lidských práv a humanitárního práva, především pak společného článku 3 Ženevských úmluv. Boj o moc přerostl v etnický konflikt, kdy Charles Taylor směřoval své útoky zejména proti kmenům Khran a Mandingo.¹⁸²

Rada bezpečnosti odmítla na hrozby reagovat. Spojené státy zdůraznily, že řešení občanské války je odpovědností Libérie a odmítly zasáhnout. Taktéž OAU odmítla intervenovat, a to s odkazem na princip nevměšování do vnitřních záležitostí. Jedinou proaktivní stranou se v tomto případě stal ECOWAS, který v srpnu 1990 inicioval vytvoření mírové operace ECOMOG (*Economic Community of West African States Monitoring Group*), a to bez předchozího souhlasu Rady bezpečnosti. ECOWAS obhajoval intervenci humanitární potřebou.¹⁸³

Samotná operace mohla spadat pod Protokol o vzájemné pomoci v záležitostech obrany z roku 1981, pokud by v rámci konfliktu byl přítomný mezinárodní prvek (mezinárodní prvek byl přítomný, viz níže), popřípadě pod Protokol o neútočení z roku 1987, který byl použit například pro řešení konfliktu mezi Burkina Faso a Mali v letech 1985–1986. Mise ECOMOG byla nicméně iniciována nově zřízeným Stálým mediačním výborem (*Standing Mediation Committee*, SMC).

---

¹⁸⁰ Brockman 2004, *supra note* 134, str. 713

¹⁸¹ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 90

¹⁸² Iyi 2016, *supra note* 6, str. 91

¹⁸³ Brockman 2004, *supra note* 134, str. 716

Výbor však neměl mandát zasahovat do záležitostí, které spadaly do rámce vnitrostátní občanské války. Tato skutečnost oslabila mandát celé operace.¹⁸⁴

Postoj mezinárodního společenství na konflikt v Libérii se lišil. Zatímco Spojené státy intervenci obhajovaly, Francie a její frankofonní spojenci (především Senegal a Burkina Faso) intervenci odsoudili. Nepřímé zapojení Spojených států a Francie do konfliktu trvalo po celou dobu mise. OSN tuto akci neodsoudila, naopak po uplynutí deseti měsíců od intervence ECOMOG vytvořila pozorovací misi v Libérii – UNOMIL (*United Nations Observer Mission in Liberia*),¹⁸⁵ která měla spolupracovat s misí ECOMOG. Dva roky po intervenci ECOWAS Rada bezpečnosti přijala rezoluci č. 788, která autorizovala ECOMOG k vynucení ropného a zbraňového embarga proti Libérii.¹⁸⁶ O rok později, v září 1993 přijala Rada bezpečnosti rezoluci č. 866, která ustavila Pozorovací skupinu OSN v Libérii (UN Observer group in Liberia), která měla taktéž spolupracovat s misí ECOMOG.¹⁸⁷

Problematickým aspektem ECOMOG bylo také zapojení Nigérie, jejíž dominantní roli v ECOMOG zpochybňoval Taylor, který jednotky ECOMOG považoval za invazní vojsko, a několik dalších afrických států. Legitimita operace byla zpochybňována i některými důstojníky v rámci samotné mise ECOMOG.¹⁸⁸ Bylo několikrát zdůrazňováno, že cílem Nigérie je stát se regionálním hegemone, nikoliv udržení míru a bezpečnosti v regionu.¹⁸⁹ Tento argument podryvá smysl a účel humanitární intervence a podporuje argument proti intervenci regionálních organizací bez předchozího souhlasu Rady bezpečnosti.¹⁹⁰

Následkem konfliktu v Libérii přibližně jedna třetina obyvatel uprchla ze země, více než jedna polovina byla vnitřně přesídlena, skoro dvě stě tisíc lidí bylo zabito (čtvrtinu z těchto obětí tvořily děti). Padesát procent žen ve venkovských oblastech bylo podrobena ženské obřízce, docházelo ke znásilnění a zneužívání dětí. Hospodářské podmínky byly po občanské válce katastrofální, přibližně 80 % populace bylo nezaměstnaných.¹⁹¹ Dle Mezinárodního výboru červeného kříže každý sedmý člověk z deseti utrpěl v průběhu války ztrátu některého člena své

---

¹⁸⁴ As 2006, *supra note* 16, str. 340

¹⁸⁵ Rezoluce RB č. 866 (přijata 22. září 1993) UN Doc S/RES/866

¹⁸⁶ Rezoluce RB č. 788 (přijata 19. listopadu 1992) UN Doc S/RES/788

¹⁸⁷ Rezoluce RB č. 866 (přijata 22. září 1993) UN Doc S/RES/866

¹⁸⁸ As 2006, *supra note* 16, str. 340

¹⁸⁹ Brockman 2004, *supra note* 134, str. 716

¹⁹⁰ *tamtéž*, str. 723

¹⁹¹ WOODWARD, L. Taylor's Liberia and the UN.'s involvement. *New York Law School Journal of Human Rights*. 2003, roč. 19, str. 930

rodiny.¹⁹² Charles Taylor byl odsouzen Zvláštním tribunálem pro Sierra Leone k 50 rokům vězení za spáchání válečných zločinů a zločinů proti lidskosti (páchanými na území Sierra Leone).¹⁹³

Ačkoliv byl ECOWAS zřízen primárně jako sub-regionální organizace pro podporu hospodářské integrace západoafrických států, nikoliv jako organizace kolektivní bezpečnosti, členské státy byly k intervenci donuceny pro nezbytnost zásahu v konkrétní situaci.¹⁹⁴ Reakce ECOWAS na ohrožení míru a bezpečnosti v regionu přišla až následně poté, co OSN, resp. Africká unie odmítla situaci řešit.¹⁹⁵ Rada bezpečnosti byla v konkrétní situaci oprávněna zasáhnout v souladu s Kapitoulou VII Charty OSN, a to z několika důvodů. V první řadě je nutné poznamenat, že konflikt nabyl mezinárodních rozměrů, zejména s ohledem na migrační vlny, které se šířily z Libérie do okolních států, především Guinei, Sierra Leone, Ghany a Nigérie. Tyto migrační vlny byly samy o sobě hrozbou pro mezinárodní mír a bezpečnost v regionu ve smyslu Kapitoly VII Charty OSN.¹⁹⁶ Za druhé, v průběhu konfliktu byly reportovány zprávy o útocích proti zahraničním státním příslušníkům, kteří byli vězněni, popřípadě zabití. Za třetí, do konfliktu byla zapojena řada zahraničních aktérů, jako Libye, Burkina Faso, Pobřeží slonoviny, kteří pomáhali rebelům svrhnout vládu Samuela Doeho a hrozilo, že budou do konfliktu zataženi přímo.¹⁹⁷ Navzdory tomu, že by zásah Rady bezpečnosti byl v souladu a s aplikovatelným mezinárodním právem a nade vši pochybnost byl takový zásah potřebný z morálního hlediska, Rada bezpečnosti učinila pouze politická prohlášení a samotná akce přišla až po iniciaci intervence ze strany ECOWAS. Rada bezpečnosti zásah ECOWAS v Libérii nikdy neodsoudila. RB přijala v období let 1991–1996 patnáct rezolucí, prezident Rady bezpečnosti vydal 9 prezidentských prohlášení, ve kterých byla činnost ECOWAS veskrze pozitivně hodnocena.¹⁹⁸

Význam této operace lze spatřovat v tom, že mise ECOMOG byla prvním případem, kdy regionální organizace podnikla humanitární intervenci v rámci vnitřního konfliktu. Zároveň je

---

¹⁹² Mezinárodní výbor červeného kříže. Liberia, opinion survey and in-depth research [online] 2009 [vid 4. července 2018]. Dostupné zde <https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/liberia.pdf>, str. 20

¹⁹³ The New York Times. *Ex-Liberian Leader Gets 50 Years for War Crimes* [online] 30. března 2012 [vid. 31. srpna 2018]. Dostupné z <https://www.nytimes.com/2012/05/31/world/africa/charles-taylor-sentenced-to-50-years-for-war-crimes.html>

¹⁹⁴ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 95

¹⁹⁵ tamtéž

¹⁹⁶ tamtéž

¹⁹⁷ tamtéž

¹⁹⁸ As 2006, *supra note* 16, str. 340

potřeba zdůraznit, že intervence byla první případem, kdy OSN nasadila jednotky na mírovou misi společně s regionální organizací.¹⁹⁹

Samotná skutečnost, že OSN vyjádřila misi ECOMOG podporu naznačuje vznik precedentu, v rámci kterého by regionální organizace mohly, v neodkladných případech, intervenovat ve vnitrostátním konfliktu bez souhlasu Rady bezpečnosti,²⁰⁰ popřípadě se souhlasem Rady bezpečnosti daným *ex post*.²⁰¹

5.2 Sierra Leone (ECOWAS)

V únoru a březnu roku 1996 se uprostřed občanské války v Sierra Leone konaly první parlamentní a prezidentské volby za posledních třicet let. Prostřednictvím voleb se k moci dostala Lidová strana Sierra Leone vedená prezidentem Ahmedem Tijanem Kabbahem.²⁰²

Navzdory proběhlým volbám boje pokračovaly a byly ukončeny až 30. listopadu 1996, s přijetím Abidjanské dohody, které se účastnilo Pobřeží slonoviny ECOWAS, OSN, OAU a zemí Commonwealthu. V roce 1997 došlo k vojenské vzpouře, kdy major Johnny Koromah úspěšně svrhl nově nastolenou vládu. Prezident Kabbah oficiálně požádal Nigérii a ECOWAS o vojenskou intervenci.

Po úspěšném vojenském puči nově nastolený režim nebyl schopen nadále ovládat své jednotky, které na území Sierra Leone rabovaly, znásilňovaly a vraždily civilisty a politické odpůrce.²⁰³ Nedlouho po provedeném puči vyslala Nigérie do země svůj kontingent za účelem udržení míru a pořádku. 30 srpna. 1997 ECOWAS oficiálně zmocnil ECOMOG k uplatnění sankcí vůči vojenské juntě. ECOWAS ospravedlňoval intervenci do Sierra Leone článkem 58 Revidované smlouvy ECOWAS, který hovoří o bezpečnosti v regionu a zmocňuje ECOWAS k vytvoření mírové mise.²⁰⁴

Vojenský puč byl na mezinárodním poli tvrdě kritizován, negativně se k provedenému převratu vyjádřila například Rada ministrů Africké unie, kdy AU vyzvala k bezprostřednímu zásahu a vyzvala lídry ECOWAS, aby pomohli nastolit ústavní pořádek v zemi.²⁰⁵

---

¹⁹⁹ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 97

²⁰⁰ Brockman 2004, *supra note* 134, str. 718

²⁰¹ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 97

²⁰² Levitt 1998, *supra note* 100, str. 364

²⁰³ As 2006, *supra note* 16, str. 341

²⁰⁴ Revidovaná smlouva ECOWAS, *supra note* 66, článek 85 odst. 2 písm. f)

²⁰⁵ As 2006, *supra note* 16, str. 339

Stejně jako v případě intervence v Libérii Rada bezpečnosti OSN zřízení mírové mise ze strany ECOWAS neodsoudila, naopak přijala rezoluci č. 1132, která uložila petrolejové a zbraňové embargo vůči vojenské juntě a zmocnila ECOWAS k dohledu nad tímto embargem.²⁰⁶

5 února 1998 podnikl ECOWAS útok proti vojenské juntě, který vedl k jejímu pádu, zbavení moci a vyhnání vojenských jednotek z hlavního města Sierra Leone Freetownu k 12 únoru 1998.²⁰⁷ 10 března 1998 se prezident Kabbah opětovně ujal úřadu.²⁰⁸

16. března 1998 Rada bezpečnosti OSN přijala rezoluci č. 1156, která ukončila embargo na dovoz ropy a ropných výrobků do Sierra Leone.²⁰⁹ 17. dubna 1998 přijala Rada bezpečnosti Rezoluci č. 1162, která pozitivně kvitovala zásluhy ECOWAS na obnovení míru a bezpečnosti v Sierra Leone a schválila umístění 10 poradců OSN za účelem podpory misi ECOMOG. Hlavním smyslem této spolupráce měla být „*identifikace bývalých vojenských elementů (former combatant elements) za účelem odzbrojení, navrhnutí struktury plánu na odzbrojení a výkon dalších souvisejících bezpečnostních úkolů.*“²¹⁰

Jak již bylo naznačeno výše, mise ECOMOG nebyla jedinou operací na udržení míru a bezpečnosti v Sierra Leone. Samostatnou misi uskutečnila také Nigérie pod označením NIFAG (*Nigerian Forces Assistant Group*). Tato operace byla v souladu s mezinárodním právem, a to ze tří důvodů: (1) Legitimně zvolený prezident Kabbah o intervenci požádal z důvodu nastolení veřejného pořádku, (2) Obranný pakt mezi Nigérií a Sierra Leone (*Status of the Forces Agreement*, SOFA) opravňoval Nigérii podniknout intervenci v případě vnitrostátního konfliktu, a (3) Nigérie byla oprávněna intervenovat na základě Revidované smlouvy ECOWAS z roku 1993.²¹¹ Tyto argumenty podporuje skutečnost, že Organizace spojených národů unilaterální intervenci ze strany Nigérie neodsoudila.

Intervence ECOWAS v konfliktu v Sierra Leone byla taktéž v souladu s mezinárodním právem, a to z důvodů v zásadě obdobných těm uvedeným v případě mise NIFAG, tedy: (1) Prezident Kabbah požádal o intervenci, (2) ECOWAS byl oprávněn intervenovat na základě své Revidované smlouvy, (3) ECOWAS byl oprávněn intervenovat při aplikaci konceptu humanitární intervence, (4) Rada bezpečnosti OSN intervenci schválila *ex post*.²¹²

---

²⁰⁶ tamtéž

²⁰⁷ Levitt 1998, *supra note* 100, str. 366

²⁰⁸ tamtéž

²⁰⁹ Rezoluce RB č. 1156 (přijata 16. března 1998) UN Doc S/RES/1156

²¹⁰ Rezoluce RB č. 1162 (přijata 17. dubna 1998) UN Doc S/RES/1162

²¹¹ Levitt 1998, *supra note* 100, str. 367

²¹² Levitt 1998, *supra note* 100, str. 369

Koncept humanitární intervence v případě Sierra Leone nemůže být ospravedlněný tím, že by v zemi docházelo k masovému porušování lidských práv (jako v případě Demokratické republiky Kongo, Rwandy nebo Libérie). V tomto případě bychom však mohli intervenci ze strany ECOWAS ospravedlnit tím, že legitimně zvolená vláda byla nezákonně a násilně odstraněna proti vůli občanů, kteří se vyjádřili v rámci voleb, a kterým bylo v masovém měřítku vyhrožováno v případě vyjádření nesouhlasného stanoviska s převratem.²¹³

Jak je uvedeno výše, na rozdíl od Smlouvy ECOWAS z roku 1975 Revidovaná smlouva ECOWAS z roku 1993 umožňuje členským státům vytvořit regionální mírovou misi za účelem řešení vnitrostátního konfliktu.²¹⁴

Taktéž je možné argumentovat tím, že ECOWAS mohl přistoupit k intervenci z pohledu práva na sebeobranu. Vojáci, kteří patřili ke kontingentu ECOMOG byli před intervencí v Sierra Leone opakovaně terčem útoků ze strany Koromahovi junty. Jinými slovy předtím, než došlo k žádosti prezidenta Kabbaha k obnovení práva a pořádku v zemi a než ECOWAS zasáhl v Sierra Leone již došlo k ozbrojeným střetům mezi jednotkami ECOMOG a vojenskou juntou.

Po převratu kontingenty ECOMOG a NIFAG zajistily klíčová postavení v okolí hlavního města Freetownu za účelem omezení vlivu junty. Kontingent ECOMOG byl *de facto* jedinou autoritou, která kontrolovala větší část území než Koromahovi jednotky a byl jediným subjektem, který byl schopný udržet právo a pořádek v zemi. ECOMOG *ex officio* fungoval jako jediný správce v zemi.

Ačkoliv Rada bezpečnosti OSN neschválila ECOMOG k intervenci v Sierra Leone, akce podniknuté ECOWAS bezesporu podporovala.²¹⁵ V listopadu roku 1997, dva měsíce po intervenci, přijala Rada bezpečnosti Rezoluci č. 1132. Rezoluce stanovila, že „*všechny státy přeruší obchod a dodávky do Sierra Leone, prostřednictvím svých občanů nebo ze svých území nebo prostřednictvím svých vlajkových lodí nebo letadel, které se týkají ropy nebo ropných produktů a zbraní nebo souvisejících komodit všeho druhu včetně munice, vojenských vozidel a vybavení a para-militantního vybavení.*“²¹⁶ Rada bezpečnosti navíc uložila cestovní omezení pro členy junty a dospělých členů jejich rodin, aby se zamezilo jejich útěku ze Sierra Leone.²¹⁷

---

²¹³ tamtéž, str. 369

²¹⁴ tamtéž, str. 371

²¹⁵ Statement by the President of the Security Council (přijátý 11. července 1997) UN Doc S/PRST/1997/36

²¹⁶ Rezoluce RB č. 1132 (přijátá 8. října 1997) UN Doc S/RES/1132

²¹⁷ tamtéž

ECOWAS byl zmocněn k tomu, aby dohlížel na dodržování povinností stanovených v této rezoluci.²¹⁸

Sierra Leone je pátým případem, kdy Rada bezpečnosti považovala vnitřní konflikt jako hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost.²¹⁹ Případ Sierry Leone ukazuje, že dochází k vytvoření obyčejového mezinárodního práva, které stanoví, že regionální a sub-regionální organizace jsou oprávněny podniknout intervenci v případě vnitrostátního konfliktu bez souhlasu Rady bezpečnosti OSN, a humanitární intervence může být ospravedlnitelná v případě, že se skupina států nebo regionální organizace pokouší nastolit demokratické principy ve státě, který je na pokraji zhroucení a populace takového státu je ohrožena smrtí nebo utrpení velkého rozsahu.²²⁰

5.3 Dárfúr (spojená mise AU a OSN)

Konflikt v regionu Dárfúr na západě Súdánu byl zvolen pro účely této práce proto, že je dle některých autorů nazýván genocidou²²¹ 21. století, jasně demonstruje pochybení Rady bezpečnosti v zajišťování míru a bezpečnosti v africkém regionu a zároveň je jednou z nejvýraznějších projevů nově zformované Africké unie.²²² Mise AU v Dárfúru je taktéž modelovým příkladem aplikace článku 4 odst. h) Zakládajícího aktu AU a konceptu odpovědnosti za ochranu v praxi.²²³

Počátky konfliktu sahají do 19. století, kdy došlo k formování odboje proti tehdejší vládě Osmanské říše a později vládě egyptsko-britského kondominia.²²⁴ Od roku 1956, kdy Súdán získal nezávislost na své předešlé koloniální vládě, se zvětšovaly ekonomické i sociální rozdíly mezi

---

²¹⁸ tamtéž

²¹⁹ dalšími případy jsou Libérie, Somálsko, Haiti a Středoafrická republika

²²⁰ Levitt 1998, *supra note* 100, str. 364

²²¹ Mezi odbornou veřejností panují rozpory, zda zločiny spáchané v průběhu konfliktu v Dárfúru lze charakterizovat jako genocidu. V současné době probíhá řízení před Mezinárodním trestním soudem proti uprchlému Omaru Al Bašírovi, který je obviněn (mimo jiné) ze zločinu genocidy. Řízení je však v přípravné fázi, soud tak doposud pravomocně nerozhodl o vině. Vyšetřovací komise OSN v Dárfúru stanovila, že se Súdánská vláda dopustila zločinů proti lidskosti, nicméně zde chyběl úmysl zničit jako celek či jako část africké kmeny v Dárfúru, a tudíž se nejedná o genocidu, viz Mezinárodní vyšetřovací komise v Dárfúru, Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General [online]. 25. ledna 2005 [vid. 2. července 2008]. Dostupné zde http://www.un.org/news/dh/sudan/com_inq_darfur.pdf, str. 132.

²²² Iyi 2016, *supra note* 6, str. 121

²²³ Gumedze 2003, *supra note* 34, str. 151

²²⁴ BOYE, R. R. Peacekeeping and Conflict Resolution in Darfur: A Critical Analysis of UN-AU Hybridization Mechanism. *US-China Law Review*. 2014, roč. 11, str. 1060

Darfúrem a ostatními regiony země.²²⁵ Darfúr se militarizoval od osmdesátých let dvacátého století a na přelomu tisíciletí došlo k vytvoření dvou politických křídel. Jedna z těchto politických skupin prosazovala a obhajovala restrukturalizaci země a spravedlivější rozdělení politické moci a ekonomických prostředků mezi jednotlivými regiony země. Druhá skupina prosazovala roli Darfúru v nově restrukturalizovaném islámském Súdánu. Hlavní příčinou konfliktu v Dárfúru, který nakonec vedl ke genocidě, však byla kombinace politiky arabizace země prosazovaná islámskou vládou v severním regionu Khartoum a sousední Libyi. Součástí této politiky bylo zvýhodňování arabského obyvatelstva na úkor původních afrických kmenů. Libyjské jednotky byly nasazeny v Dárfúru za účelem postupné anexe regionu. Ve stejnou dobu docházelo k nájezdům rebelů z Čadu, přičemž jako reakci na tuto hrozbu správa regionu vyzbrojila místní dárfúrské kmeny. Militarizace regionu velkou měrou přispěla k rozsahu pozdější občanské války.²²⁶

V roce 2003 došlo k první potyčce mezi vládními jednotkami a skupinami rebelů z Hnutí spravedlnosti a rovnosti (Justice and Equality Movement, JEM). V červnu roku 2003 rebelové JEM zabrali město Kutun a povraždili 500 vládních vojáků.²²⁷ Jako odpověď na tuto hrozbu vláda reorganizovala arabské milice, přičemž byla vytvořena spolupráce s arabskou militantní skupinou Džandžavídů (*Janjaweed*), vláda skupinu podporovala především dodávkou zbraní a munice. Džandžavídi podnikali pravidelné nájezdy na dárfúrské vesnice. V roce 2003 bylo zabito přes 160 lidí a stovka vesnic byla vypálena. Hlavním cílem nájezdů vládou podporovaných Džandžavídů byla totální anihilace klanů Fur, Massaleit a Zaghawa, které nepatřily k arabskému etniku. Útoky se vyznačovaly silnou intenzitou, brutalitou a použitím zakázaných bojových prostředků, například použitím kazetové munice následované kulometnou palbou z vrtulníků, často proti neozbrojeným obyvatelům vesnic.²²⁸ Použitím těchto vojenských prostředků a organizované taktiky bylo jasné, že útoky byly iniciované a plánové ze strany Súdánské vlády.²²⁹ V útoku byl kromě výše uvedených aktérů zapojen také Čad a Libye, které v Dárfúru sledovaly své vlastní zájmy.

Konflikt způsobil humanitární krizi. V roce 2005 se v sousedním Čadu nacházelo na dvě stě tisíc uprchlíků, počet vnitřně přesídlených osob dosahoval až dvou milionů.²³⁰

---

²²⁵ tamtéž

²²⁶ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 117

²²⁷ tamtéž

²²⁸ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 118

²²⁹ tamtéž, str. 119

²³⁰ tamtéž, str. 120

Jako reakci na vzniklý konflikt vydala Rada bezpečnosti několik rezolucí,²³¹ OSN však zažívalo dilema, zda se přímo zapojit do vzniklého konfliktu. V případě iniciace mírové operace hrozilo, že súdánská vláda ukončí probíhající mírová jednání mezi severní a jižní částí Súdánu.²³² Zpátky se držely i světové mocnosti, jmenovitě Spojené státy a Velká Británie se ohledně humanitární intervence do Dárfúru vyjádřily negativně.²³³

Když mezinárodní společenství odmítlo na konflikt reagovat, iniciativy se chopila Africká unie. Pro AU to byla první výzva, kterou po transformaci z Organizace africké jednoty zažila. V roce 2004 byla vytvořena Mise Africké unie v Súdánu (*African Union Mission in Sudan*, AMIS) jako mírová mise. Mise AMIS byla zpočátku personálně velice omezená (s kontingentem čítajícím 150 vojáků), později však byla rozšířena na kontingent o 7000 vojáků.²³⁴ Mandát misi AMIS udělila Rada bezpečnosti Rezolucí č. 1564. Na základě této rezoluce Rady bezpečnosti měla AMIS úzce spolupracovat s misí UNMIS, operací OSN v rámci konfliktu v Súdánu.²³⁵

Mise AMIS se od počátku potýkala s organizačními, personálními a finančními problémy. Panovaly taktéž obavy z eskalace konfliktu. AMIS nakonec nebyla schopna sama na ohrožení míru a bezpečnosti reagovat a bylo nutné misi podpořit ze strany OSN.²³⁶ K roku 2006 si genocida v Dárfúru vyžádala 400 tisíc mrtvých a bezmála dva miliony vnitřně přesídlených osob.²³⁷

31. července 2007 vydala Rada bezpečnosti Rezoluci č. 1769.²³⁸ Tato rezoluce stanovila, že konflikt v Dárfúru představuje ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti. Rada bezpečnosti dále rozhodla o vytvoření společné Mise Africké unie a Organizace spojených národů v Dárfúru

---

²³¹ Rezoluce RB č. 1556 (přijata 30. července 2004) UN Doc S/RES/1556, která Súdánské vládě stanovila ultimátum pro odzbrojení milicí Džandžavídů; Rezoluce RB č. 1564 (přijata 18. září 2004) UN Doc S/RES/1564, která žádala Africkou unii o posílení kontingentu AU v Dárfúru a vytvoření Vyšetřovací komise za účelem stanovení, zda jde v případě Dárfúru o genocidu; Rezoluce RB č. 1574 (přijata 19. listopadu 2004) UN Doc S/RES/1574 požadující ukončení útoků; dále pak Rezoluce RB č. 1590 (přijata 24. března 2005) UN Doc S/RES/1590; Rezoluce RB č. 1591 (přijata 29. března 2005) UN Doc S/RES/1591; Rezoluce RB č. 1593 (přijata 31. března 2005) UN Doc S/RES/1593; Rezoluce RB č. 1663 (přijata 24. března 2006) UN Doc S/RES/1663; Rezoluce RB č. 1665 (přijata 29. března 2006) UN Doc S/RES/1665; Rezoluce RB č. 1679 (přijata 16. května 2006) UN Doc S/RES/1679; Rezoluce RB č. 1663 (přijata 24. března 2006) UN Doc S/RES/1663; Rezoluce RB č. 1706 (přijata 31. srpna 2006) UN Doc S/RES/1706

²³² Iyi 2016, *supra note* 6, str. 121

²³³ tamtéž

²³⁴ Boye 2014, *supra note* 224, str. 1063

²³⁵ Rezoluce RB č. 1564 (přijata 18. září 2004) UN Doc S/RES/1564

²³⁶ Boye 2014, *supra note* 224, str. 1063

²³⁷ Iyi 2016, *supra note* 6, str. 123

²³⁸ Rezoluce RB č. 1769 (přijata 31. srpna 2007) UN Doc S/RES/1769

(United Nations-African Union Mission in Darfur, UNAMID). Rezoluce 1769 udělila misi UNAMID mandát k obnovení bezpečnosti za účelem možnosti poskytování humanitární asistence, k ochraně civilistů, monitoringu dohody o zastavení nepřátelství (*ceasefire agreement*) a pomoci implementace Mírové dohody v Dárfúru, monitoringu nelegálních zbraní v souvislosti se zbraňovým embargem uvaleným na Dárfúr.²³⁹

---

²³⁹ Rezoluce RB č. 1769 (přijata 31. srpna 2007) UN Doc S/RES/1769

Závěr

Africká unie, ECOWAS, popřípadě jiné regionální či sub-regionální organizace mohou hrát zásadní roli při udržování mezinárodního míru a bezpečnosti v jednotlivých konfliktních regionech. Regionální i sub-regionální organizace jsou v současné době vybaveny jednak silným normativním základem, na druhou stranu disponují zároveň poměrně silným institucionálním rámcem a ozbrojenými kontingenty. Na rozdíl od bezzubé Organizace africké jednoty a její Charty, konstitutivní akty Africké unie a ECOWAS a navazující protokoly týkající se udržování míru a bezpečnosti dávají těmto organizacím poměrně silný mandát pro tvorbu mírové bezpečnostní politiky v jednotlivých členských státech. Ačkoliv dikce konkrétních ustanovení může být problematická a v konečném důsledku může vést k oslabení pozice AU a ECOWAS, lze jednoznačně uzavřít, že v posledních dekádách došlo ke značnému posílení vlivu těchto organizací v Africe (jak naznačuje vývoj jednotlivých mezinárodněprávních dokumentů), pokud jde o udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Tuto skutečnost posiluje fakt, že západní státy (ideálním příkladem jsou státy Skandinávie, které oproti uplynulým desetiletím radikálně snížily podporu mírovým operacím) vykazují stále větší neochotu investovat do mírových operací v Africe. Otázkou do budoucna samozřejmě zůstává rozpočtová stránka věci a ochota mezinárodního společenství podporovat, ať už finančně či materiálně v podobě vojenských jednotek, mírové a bezpečnostní projekty či mise regionálních a sub-regionálních organizací.

Kromě normativního základu mají AU a ECOWAS zřízené funkční instituce k zajištění a udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Stěžejním orgánem pro udržování mezinárodního míru a bezpečnosti v Africe je Mírová a bezpečnostní rada AU. AU a ECOWAS (a zároveň další sub-regionální organizace jako SADC) disponují vlastním vojenským kontingentem Afrických pohotovostních jednotek, resp. Pohotovostních jednotek ECOWAS, které je možné nasadit v konfliktních situacích za podmínek stanovených v právním rámci oblastních dohod.

Africká unie a ECOWAS značnou měrou přispěly a dále přispívají k implementaci konceptu humanitární intervence a odpovědnosti za ochranu a jeho realizaci v praxi skrze uskutečněné mírové operace. V první řadě samotná implementace práva na intervenci do článku 4 odst. h) Zakládajícího aktu AU naznačuje pozitivní vývoj v této oblasti, a to zejména z toho důvodu, že se koncept odpovědnosti za ochranu stává závazným z pohledu mezinárodního smluvního práva. Článek 4 odst. h), resp. odst. j) tak může do určité míry fungovat v první řadě jako motivace k respektování lidských práv a dalších principů, k jejichž ochraně koncept R2P směřuje. Právo na intervenci AU zároveň může fungovat jako sankční mechanismus v případě

porušení těchto základních principů. Tím dochází k naplňování cílů konceptu odpovědnosti za ochranu.

V otázce odpovědnosti za udržování mezinárodní míru a bezpečnosti lze dojít k závěru, že Rada bezpečnosti nese primární odpovědnost za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti v globálním měřítku, zatímco Africká unie, resp. sub-regionální organizace odpovídají za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti v konkrétním regionu, resp. na území členských států organizace. Tento přístup je podpořen dikcí jednotlivých článků oblastních dohod.

V práci je předkládán názor, že samotná unilaterální intervence není v rozporu s Chartou OSN, zejména s článkem 2 odst. 4, jejími zásadami a cíli. Skutečnost, že členské státy mezinárodní organizace přistoupili k multilaterální smlouvě, která sama o sobě umožňuje této mezinárodní organizaci intervenovat (za určitých předpokladů) do členského státu lze považovat za souhlas státu (pokud tento souhlas dala legitimní vláda) s touto intervencí daný *a priori*. Svým způsobem tak nejde o užití síly nebo hrozby silou ve smyslu článku 2 odst. 4 Charty OSN.

Zároveň lze poukázat na to, že uskutečňováním mírových operací jako unilaterálních intervencí bez souhlasu Rady bezpečnosti ze strany regionálních či sub-regionálních organizací dochází k tvorbě mezinárodního obyčeje, který teoreticky může přetvářet normativní systém zákazu použití síly. V rámci uskupení členských států Africké unie patrně existuje prvek *opinio iuris* ohledně unilaterální intervence, zejména z toho důvodu, že je pravidlo práva AU intervenovat do členského státu inkorporováno v zakládajícím aktu této organizace. Vzhledem k tomu, že všechny členské státy ECOWAS jsou zároveň členskými státy AU lze uzavřít, že prvek *opinion iuris* nalezneme i u členských států organizace ECOWAS. Pokud jde o potřebnou praxi států, lze argumentovat činností ECOWAS na misích v Libérii a Sierra Leone, kde ECOWAS iniciovala mírovou operaci bez předchozího schválení Radou bezpečnosti. RB misi autorizovala *ex post*.

Pokud by nebylo možné učinit *de lege lata* závěr, že regionální a sub-regionální organizace mohou přistoupit k aplikaci unilaterální intervence, tedy použití síly nebo hrozby silou bez souhlasu Rady bezpečnosti OSN, popřípadě při neexistenci jiné z výjimek ospravedlňujících použití síly, lze teoreticky uvažovat o unilaterální intervenci *de lege ferenda*. Skutečnost, že se Rada bezpečnosti OSN v případě Libérie a Sierra Leone (a v zásadě taktéž v případě Dárfúru) negativně nevyjádřila k proběhlé intervenci, ale naopak zásah ECOWAS, resp. AU pozitivně kvitovala ve svých rezolucích, naznačuje posun v normativním chápání zákazu použití síly vyplývající z Charty OSN. Regionální a sub-regionální organizace mohou v této věci hrát (a dle názoru vyjádřeného v této práci tomu tak skutečně je) zásadní roli. Mezinárodní organizace jako je Africká unie nebo ECOWAS jsou hybnou silou v mezinárodním úsilí dosažení mezinárodního míru a bezpečnosti.

Seznam zkratek

AMIS	Mise Africké unie v Súdánu
APSA	Africká struktura pro mír a bezpečnost
AU	Africká unie
AUC	Komise Africké unie
ECOMOG	Skupina ECOWAS pro monitoring příměří
ECPF	Právní rámec pro prevenci konfliktů
ECOWARN	Mechanismus včasného varování a reakce
ECOWAS	Hospodářské společenství západoafrických států
NATO	Smlouva severoatlantické aliance
NIFAG	Nigerijská vojenská asistenční skupina
NPFL	Liberijská národní osvobozenecká fronta
OSN	Organizace spojených národů
PMADM	Protokol týkající se vzájemné pomoci v záležitostech obrany
PSC	Mírová a bezpečnostní rada Africké unie
RB	Rada bezpečnosti Organizace spojených národů
REC	Regionální hospodářské komunity
R2P	Odpovědnost za ochranu
SOFA	Obranný pakt mezi Nigérií a Sierra Leone
UNMIS	Mise OSN v Súdánu
UNAMID	Spojená mise OSN a AU v Dárfúru
VS	Valné shromáždění Organizace spojených národů

Seznam použitých pramenů a literatury

1. Seznam mezinárodních smluv

Charta Organizace africké jednoty, přijatá 25.května, účinná od 13.zář 1963, United Nations Treaty Series, roč. 479, s. 39

Charta Organizace spojených národů, přijatá 26. června 1945, účinná od 24. listopadu 1945, United Nations Treaty Series, roč. 1, s. XVI

Protokol o neútočení (přijatý 22. dubna 1978) United Nations Treaty Series, roč. 1690, s. 39

Protokol týkající se mechanismů pro prevenci, řízení a řešení konfliktů, mírové mise a bezpečnost, účinný od 10. prosince 1999, ECOWAS Doc A/P10/12/99

Protokol týkající se vzájemné pomoci v záležitostech obrany, (přijatý 29. května 1981) United Nations Treaty Series, roč. 1690, s. 51

Protokol týkající se změn k Zakládajícímu aktu AU [online]. [vid. 4. července 2018]. Dostupné z https://au.int/sites/default/files/treaties/7785-treaty-0025_-_protocol_on_the_amendments_to_the_constitutive_act_of_the_african_union_e.pdf

Statut Mezinárodního soudního dvora, přijatý 26. června 1945, účinný od 24. listopadu 1945, United Nations Treaty Series, roč. 33, s. 933

Vídeňská úmluva o smluvním právu, platná od 23. května 1969, účinná od 27. ledna 1980, United Nations Treaty Series, roč. 1155, s. 331

Zakládající akt AU (přijatá 11. července 2000, účinná od 26. května 2001) 2158 United Nations Treaty Series, roč. 2158, s. 3

Komise ECOWAS. Revidovaná smlouva ECOWAS [online] červenec 1993 [vid. 4. července 2018]. Dostupné z <http://www.ecowas.int/wp-content/uploads/2015/01/Revised-treaty.pdf>

2. Seznam rezolucí a dalších dokumentů mezinárodních organizací

Report Generálního tajemníka, In larger freedom: towards development, security and human rights for all (přijatý 21. března 2005) UN Doc A/59/2005

Report Generálního tajemníka, Implementing the Responsibility to Protect, Report of the Secretary-General (přijaté 12. ledna 2009) UN Doc A/63/677

Report Generálního tajemníka, The role of regional and sub-regional arrangements in implementing the responsibility to protect (přijaté 28. června 2011) UN Doc. A/65/877-S2011/393

Report Generálního tajemníka, Report of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change (přijatý 2. prosince 2004) UN Doc A/59/565

Rezoluce RB č. 788 (přijată 19. listopadu 1992) UN Doc S/RES/788

Rezoluce RB č. 866 (přijată 22. září 1993) UN Doc S/RES/866

Rezoluce RB č. 1132 (přijată 8. října 1997) UN Doc S/RES/1132

Rezoluce RB č. 1156 (přijată 16. března 1998) UN Doc S/RES/1156

Rezoluce RB č. 1162 (přijată 17. dubna 1998) UN Doc S/RES/1162

Rezoluce RB č. 1556 (přijată 30. července 2004) UN Doc S/RES/1556

Rezoluce RB č. 1564 (přijată 18. září 2004) UN Doc S/RES/1564

Rezoluce RB č. 1574 (přijată 19. listopadu 2004) UN Doc S/RES/1574

Rezoluce RB č. 1590 (přijată 24. března 2005) UN Doc S/RES/1590

Rezoluce RB č. 1591 (přijată 29. března 2005) UN Doc S/RES/1591

Rezoluce RB č. 1593 (přijată 31. března 2005) UN Doc S/RES/1593

Rezoluce RB č. 1663 (přijată 24. března 2006) UN Doc S/RES/1663

Rezoluce RB č. 1665 (přijată 29. března 2006) UN Doc S/RES/1665

Rezoluce RB č. 1674 (přijată 28. dubna 2006) UN Doc S/RES/1674

Rezoluce RB č. 1679 (přijată 16. května 2006) UN Doc S/RES/1679

Rezoluce RB č. 1706 (přijată 31. srpna 2006) UN Doc S/RES/1706

Rezoluce RB č. 1769 (31. srpna 2007) UN Doc S/RES/1769

Rezoluce RB č. 1706 (přijată 31. srpna 2006) UN Doc S/RES/1706

Rezoluce VS č. 60/1 (přijată 24. listopadu 2005) UN Doc A/RES/60/1

Rezoluce Výkonné rady AU, Společná africká pozice k navrhované reformě Organizace spojených (přijată 7.-8. března 2005) AU Doc Ext/EX.CL/2 (VII)

Stanovisko prezidenta Rady bezpečnosti (přijaté 11. července 1997) UN Doc S/PRST/1997/36

Zpráva Komise pro mezinárodní právo (přijátá 4. května -5. června a 6. července – 7. srpna 2015) UN doc. A/70/10

3. Seznam použité judikatury

Rozsudek ve věci Některé vojenské a polovojenské činnosti v Nicaragui a proti ní (Nicaragua vs. Spojené státy Americké) (Merits) [1986], ICJ Reports 14

Rozsudek ve věci Některé vojenské a polovojenské činnosti v Nicaragui a proti ní (Nicaragua vs. Spojené státy americké (Jurisdiction and Admissibility Judgment) [1984] ICJ Reports 392

Rozsudek ve věci Korfský průliv (Velká Británie vs. Albánie) (Merits) [1949] ICJ Reports 4

Rozsudek ve věci Pevninská mělčina Severního moře (Německo vs. Dánsko; Německo vs. Nizozemsko) (Merits) [1969] ICJ Reports 3

Rozsudek ve věci S.S. Wimbledon (Velká Británie, Francie, Itálie a Japonsko vs. Německo) [1923] PCIJ Series A, No. 1

Rozsudek ve věci Chrám Preah Vihear (Kambodža vs. Thajsko) (Merits) [1962] ICJ Reports 6

Rozsudek ve věci Právo průchodu přes indické území (Portugalsko vs Indie) (Merits) [1960] ICJ Reports 4

Rozsudek ve věci Diplomatický azyl (Kolumbie vs. Peru) (Merits) [1960] ICJ Reports 266 (disentující názor soudce Alvarez)

Rozsudek ve věci Práva občanů Spojených států amerických v Maroku (Francie vs. Spojené státy americké) (Merits) [1952] ICJ Reports 176

4. Seznam použitých knih

BÍLKOVÁ, V. *Odpovědnost za ochranu (R2P), Nová naděje nebo staré pokrytectví?* Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010. 177 s. ISBN 978-80-87146-27-9

BROWNLIE, I. *International law and the use of force by states.* Oxford: Claredon Press, 1991. 560 s. ISBN 9780198251583

BUCHANAN, A. Reforming the international law of humanitarian intervention, v HOLZGREFE, J. L. a KEOHANE, R. O. (eds). *Humanitarian Intervention*. Cambridge University Press 2003. s. 130-173. ISBN 0-521-52928-X

DINSTEIN, Y. *War, aggression and self-defence*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. 440 s. ISBN 9781316641668

FAIX, M. Africká únia a africké pohotovostní jednotky – nové perspektívy riešenia konfliktov v Afrike. In ONDŘEJ, J. a ŠTURMA, P. (eds). *Bezpečnosť organizáci, mezinárodná bezpečnosť a mezinárodné humanitárne právo*. Praha: Univerzita Karlova v Praze 2008. s. 141-155. ISBN 978-80-87146-15-6

FARER, T.J. An inquiry into the legitimacy of humanitarian intervention. In DAMROSCH, L.F. a SCHEFER, D.J. (eds) *Law and force in the new international order*. Oxford: Westview Press 1991. s. 326. ISBN 0813313570

IYI, Mark-John. *Humanitarian Intervention and the AU-ECOWAS Intervention Treaties Under International Law, Towards a Theory of Regional Responsibility to Protect*. Johannesburg: Springer International Publishing Switzerland, 2016. 337 s. ISBN 978-3-319-23623-0

KNIGHT, W a EGERTON, F. (eds), *The Routledge Handbook of Responsibility to Protect*. London: Routledge 2012. 294 s., ISBN 113630486X

Komise Africké unie a Ministerstvo zahraničných vecí a obchodu Nového Zélandu. African Union Handbook. Addis Ababa: Komise AU a Ministerstvo zahraničných vecí a obchodu Nového Zélandu 2017. s 224, ISSN: 2350-3319

TESÓN, F.R. The liberal case for humanitarian intervention, v HOLZGREFE, J. L. a KEOHANE, R. O. (eds). *Humanitarian Intervention*. Cambridge University Press 2003. s. 93-129. ISBN 0-521-52928-X

BUCHANAN, A. Reforming the international law of humanitarian intervention, v HOLZGREFE, J. L. a KEOHANE, R. O. (eds). *Humanitarian Intervention*. Cambridge University Press 2003. s. 130-173. ISBN 0-521-52928-X

SIMMA, B. et. al. *The Charter of the United Nations, a Commentary*. 2. vydání. Vol 1. Oxford University Press, 2002. 895 s. ISBN 0-19-925377-9

5. Seznam použitých článků

- ANEL, Ferreira-Snyman. Intervention with Specific Reference to the Relationship between the United Nations Security Council and the African Union. *Comparative & International Law Journal of Sout Africa*. 2010, roč. 43, s. 139-172
- AS, F. African Peacekeeping: Past Practices, Future Prospects and Its Contribution to International Law. *Military Law & Law of War Review*. 2006, roč. 45, s. 329-354
- BOYE, R. R. Peacekeeping and Conflict Resolution in Darfur: A Critical Analysis of UN-AU Hybridization Mechanism. *US-China Law Review*. 2014, roč. 11, s. 1052-1068
- BROCKMAN, J. Liberia: The Case for Changing U.N. Processes for Humanitarian Interventions. *Wisconsin International Law Journal*. 2004, roč. 22, s. 711-740
- DYANI-MHANGO, N. Reflections on the African Union's Right to Intervene. *Brooklin Journal of International Law*. 2012, roč. 38, č. 1, str. 1-48
- HEYNS, C., BAIMU E. a KILLANDER M. The African Union. *German Yearbook of International Law*, 2003, roč. 252, s. 252-283
- GUMEDZE, S. The African Union and the Responsibility to Protect. *African Human Rights Law Journal*. 2010, roč. 10, s. 135-160
- KIOKO, B. The right of intervention under the African Union`s Constitutive Act: From non-interference to non-intervention. *International Review of the Red Cross*. 2003, roč. 85, č. 852, s. 807-825
- KABAU, T. The Responsibility to Protect and the Role of Regional Organizations. *Goettingen Journal of Internatonal Law*. 2012. roč. 4, s. 49-92
- KUNCHAK, M. The African Union and the Right to ntervention: is there a need for UN Security Council authorisation? *South African Yearbook of International Law*. 2006, roč. 31, s. 195-213
- LEVITT, J. Humanitarian intervention by regional actors in internal conflicts: the casses of ECOWAS in liberia and Sierra Leone. *Temple International and Comparative Law Journal*. 1998. roč. 12, č. 2, str. 333-375
- MALUWA, T. Fast-tracking African unity or making haste slowly? A note on the amendments to the Constitutive Act of the African Union. *Netherlands International Law Review*. 2004, roč. 4, s. 218-231

THOMAS E., The war-like Isle: origins and elements of the current crisis. *Stanford Law Review* (1996), roč. 18, s. 1021-1050

WIPPMAN, D. The will and authority of the Security Council after Iraq. *Leiden Journal of International Law*. 1995, roč. 17, s. 645-665

WIPPMAN, D. Treaty-based intervention: who can say no? *University of Chicago Law Review*. 2002, roč. 62, s. 605-623

WOODWARD, L. Taylor's Liberia and the UN.'s involvement. *New York Law School Journal of Human Rights*. 2003, roč. 19, s. 923-937

6. Seznam použitých internetových zdrojů

Africká unie. *Protocol Relating to the Establishment of the Peace and Security Council of the African Union* [online]. Prosinec 2003 [vid. 18. 6. 2018]. Dostupný z https://au.int/sites/default/files/treaties/7781-treaty-0024_-_protocol_relating_to_the_establishment_of_the_peace_and_security_council_of_the_african_union_e.pdf

International Coalition for Responsibility to Protect. *Africa* [online] [vid. 23. 6. 2018]. Dostupné z <http://www.responsibilitytoprotect.org/index.php/africa>

International Commission on Intervention and State Sovereignty. *The Responsibility to Protect* [online]. Prosinec 2001 [vid. 16. 6. 2018]. Dostupné z <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>

Komise Africké unie. *Member State Profiles* [online] [vid. 3. 7. 2018]. Dostupné z <https://au.int/memberstates>

Komise Africké unie. The Continental Early Warning System (CEWS) [online] 15. května 2018 [vid. 5. července 2018]. Dostupné zde <http://www.peaceau.org/en/page/28-continental-early-warning>

Mezinárodní vyšetřovací komise v Dárfúru, *Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General* [online]. 25. ledna 2005 [vid. 2. července 2008]. Dostupné zde http://www.un.org/news/dh/sudan/com_inq_darfur.pdf

Mezinárodní výbor červeného kříže. Liberia, opinion survey and in-depth research [online] 2009 [vid. 4. července 2018]. Dostupné zde <https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/liberia.pdf>

Světová organizace pro duševní vlastnictví. *Smlouva Africké hospodářské komunity* [online]. [vid. 18. 6. 2018]. Dostupné z http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/treaties/en/aec/trt_aec.pdf

United Nations General Assembly Department of Public Information, *For Those Facing Mass Rape and Violence, the Slow Pace of Global Deliberations Offers No Relief, Secretary-General Cautions in General Assembly Debate* [online]. 2011 [vid. 18. 6. 2018]. Dostupné z <https://www.un.org/press/en/2011/ga11112.doc.htm>

United Nations General Assembly Department of Public Information. Secretary-General Presents his Annual Report to General Assembly [online]. 20. září 1999 [vid. 18. 6. 2018]. Dostupné z <https://www.un.org/press/en/1999/19990920.sgsm7136.html>

United Nations Economic Commissions for Africa. *ECOWAS – Peace, Stability and Governance* [online]. [vid. 19. 6. 2018]. Dostupné z <https://www.uneca.org/oria/pages/ecowas-peace-security-stability-and-governance>

Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva. Podpůrný protokol ECOWAS k demokracii a dobré vládě [online]. [vid. 4. července 2018]. Dostupné zde <https://www.ohchr.org/EN/Issues/RuleOfLaw/CompilationDemocracy/Pages/ECOWASProtocol.aspx>

The New York Times. *Ex-Liberian Leader Gets 50 Years for War Crimes* [online] 30. března 2012 [vid. 31. srpna 2018]. Dostupné z <https://www.nytimes.com/2012/05/31/world/africa/charles-taylor-sentenced-to-50-years-for-war-crimes.html>

VILJOEN, F. African Union (AU), Max Planck Encyclopedia of Public International Law. 2011 [online]. Březen 2011 [vid. 29. srpna 2018]. Dostupné zde <http://opil.ouplaw.com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e452?rskey=HwBwYa&result=1&prd=EPIL>

Udržování mezinárodního míru a bezpečnosti oblastními dohodami a orgány na africkém kontinentu (se zaměřením na mírové operace)

Abstrakt

Práce je zaměřena na problematiku mírových operací regionálních a sub-regionálních organizací v Africe, jmenovitě na činnost Africké unie a ECOWAS. Základní tezí je skutečnost, že Organizace spojených národů není v důsledku nefunkčního systému schopna reagovat na hrozby mezinárodnímu míru a bezpečnosti, zejména s ohledem na masová porušování lidských práv v rámci vnitrostátních konfliktů, které mají dalekosáhlé dopady na konkrétní region, a to včetně uprchlických krizí nebo šíření konfliktu do dalších států regionu.

Jsou podrobně rozebrány jednotlivé instrumenty uvedených mezinárodních organizací, které tvoří rámec pro operace zajišťující udržování míru a bezpečnosti v regionu. Pozornost je věnována také relevantním orgánům Africké unie a ECOWAS, jako je Mírová a bezpečnostní rada AU nebo Africké pohotovostní jednotky AU.

Práce obsahuje rozbor problematických či kontroverzních otázek z pohledu mezinárodního práva. V první řadě je poukázáno na problematiku konceptu humanitární intervence a s tím související odpovědnosti za ochranu. Je demonstrován přínos Africké unie a ECOWAS při implementaci tohoto konceptu v zakládajících dokumentech těchto mezinárodních organizací a použitím R2P v praxi. Dále je rozebrán vztah Charty Organizace spojených národů a oblastními dohodami, a to s ohledem na to, kdo nese primární odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti v Africe, dále je pak řešena otázka, do jaké míry mohou regionální organizace podnikat akce na udržení mezinárodního míru a bezpečnosti bez souhlasu Rady bezpečnosti OSN. Na tuto problematiku je nahlíženo z pohledu mezinárodního smluvního práva a z pohledu mezinárodního obyčejového práva.

Práce je doplněna o konkrétní praktické příklady mírových operací vedených AU nebo ECOWAS, jmenovitě mise v Libérii, Sierra Leone a Dárfúru. Tyto příklady demonstrují závěry učiněné v prvních částech práce.

Klíčová slova: Afrika, Africká unie, ECOWAS, humanitární intervence, odpovědnost za ochranu, peace-keeping, unilaterální intervence

Maintaining the peace and security by regional arrangements in Africa (focusing on peace-keeping operations)

Abstract

The present thesis focuses on the issue of peace-keeping operations maintained by the regional and sub-regional organizations in Africa, namely African Union and ECOWAS. The main statement of the thesis is the following: The United Nations is unable to react effectively to threats to international peace and security, especially in cases of mass violations of human rights in intrastate conflicts, that have severe impact on particular region including refugee crisis or spreading the conflict to other states of the region.

In the thesis, particular instruments of the above-mentioned international organizations, that create the framework for operations for maintaining peace and security in the region, are described. Attention is also paid to the relevant bodies of the African union and ECOWAS such as Peace and security council of the AU or African standby force.

The thesis elaborates on problematic or controversial issues from international law perspective. In the first place, the concept of humanitarian intervention and related concept of responsibility to protect is underlined. It is demonstrated that African Union and ECOWAS have significant contribution to these concepts when implementing R2P in their constitutional acts or when conducting peace-keeping operations under the vision of R2P. It is further elaborated on the relation between the UN Charter and regional arrangements, focusing on which body is primary responsible for maintaining peace and security in Africa. Attention is also paid to the question whether the regional organizations are allowed to conduct a peace-keeping operation without an approval from the Security Council. This issue is viewed from the perspective of international treaty law and international customary law.

The thesis is supplemented by particular examples of peace-keeping operations maintained by the African Union or the ECOWAS, namely missions in Liberia, Sierra Leone and Darfur. These examples demonstrate the conclusions made in the previous chapters of the thesis.

Key words: Africa, African Union, ECOWAS, humanitarian intervention, responsibility to protect, peace-keeping, unilateral intervention